

ALDINA

32

GUTENBERG

FRIEDRICH ANI

Η ΜΕΡΑ ΧΩΡΙΣ ΟΝΟΜΑ

Μετάφραση
Μαρία Άγγελίδου

ΚΕΧ
0619

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΕΙΡΑΣ

Ζωή Μπέλλα-Ήρμάου

*

Τῇ σειρὰ τῆς ALDINA ἐμπνεύστηκε
καὶ ὀργάνωσε ὁ Δημήτρης Ἁρμάος (2014)

© Copyright 2020

Ἐκδόσεις Gutenberg

ISBN 978-960-01-2113-1

ΕΚΔΟΣΕΙΣ GUTENBERG

Διδότου 37, 106 80 Ἀθήνα

Τηλ.: 210 36.42.003 – Fax: 210 36.42.030

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ:

Ἰασωνίδου 13, 546 35

Τηλ.-Fax: 2310 271147

www.dardanosnet.gr • info@dardanosnet.gr

e-shop: www.dardanosnet.gr

Η ΜΕΡΑ ΧΩΡΙΣ ΟΝΟΜΑ

Τίτλος πρωτοτύπου:
Friedrich Ani, *Der namenlose Tag:*
Ein Fall für Jakob Franck

© Suhrkamp Verlag Berlin 2015

All rights reserved by and controlled
through Suhrkamp Verlag Berlin.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ GUTENBERG

FRIEDRICH ANI

Η ΜΕΡΑ ΧΩΡΙΣ ΟΝΟΜΑ

**ΜΙΑ ΥΠΟΘΕΣΗ
ΓΙΑ ΤΟΝ ΓΙΑΚΟΜΗ ΦΡΑΝΚ**

Μετάφραση
Μαρία Άγγελίδου

GUTENBERG || ALDINA-32

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

<i>Εἰσαγωγικὸ σημεῖωμα</i> <i>τῆς Ζωῆς Μπέλλα-Ἀρμάου.</i>	9
--	---

Ἡ μέρα χωρὶς ὄνομα
Μιὰ ὑπόθεση γιὰ τὸν Γιάκομπ Φράνκ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ: Τὸ νεῦμα πίσω ἀπὸ τὸ Τεῖχος I	17
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ: Ἐπίσκεψη τῶν νεκρῶν I . .	20
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ: Ἐπίσκεψη τῶν νεκρῶν II. . . .	36
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ: Ἐπίσκεψη τῶν νεκρῶν III	51
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ: Πέστε μου ὅτι δὲν εἶναι ἀλήθεια I	66
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ: Ὁ ἄντρας στὸ παράθυρο I. . . .	86
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ: Κορίτσι στὸ σκοτάδι I	100
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΟΓΔΟΟ: Ἕνας ἀόρατος συνοδός	113
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΑΤΟ: Πέστε μου ὅτι δὲν εἶναι ἀλήθεια II	129
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ: Τὸ νεῦμα πίσω ἀπὸ τὸ Τεῖχος II.	162

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΔΕΚΑΤΟ: "Όλα καὶ ἐπιτέλους καὶ τώρα	169
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΩΔΕΚΑΤΟ: Πάω νὰ ζήσω	198
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΤΡΙΤΟ: Κορίτσι στὸ σκοτάδι II	216
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΤΕΤΑΡΤΟ: Ἡ αἰώνια σιωπή. .	230
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΠΕΜΠΤΟ: Ὁ ἄντρας στὸ παράθυρο II	245
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΕΚΤΟ: Πεταλοῦδες στὴν ἀμμουδιά.	262
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΕΒΔΟΜΟ: Ὅποιος πάει ἐκεῖ, εἶναι σοφός	278
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΟΓΔΟΟ: Τὸ ξένο παιδί	303
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΕΝΑΤΟ: Ἡ μυωπικὴ μάρτυρας	323
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΙΚΟΣΤΟ: Τὸ νεῦμα πίσω ἀπὸ τὸ Τεῖχος III	338
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΙΚΟΣΤΟ ΠΡΩΤΟ: Τὸ ἐπόμενο πρωί . . .	355

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

ΣΤΗΝ ΠΟΡΤΑ τοῦ πρώην ἀστυνομικοῦ ἐπιθεωρητῇ Γιάκομπ Φράνκ ἐμφανίζεται ἓνας ἄντρας πού ἡ γυναίκα του, πρὶν ἀπὸ μία εἰκοσαετία, εἶχε βάλει τέλος στὴ ζωὴ της, ἓνα χρόνο μετὰ τὴν αὐτοκτονία τῆς κόρης τους. Ὁ πατέρας ζητᾷ νέα ἔρευνα, ὄντας βέβαιος πὼς ἡ κόρη του εἶχε δολοφονηθεῖ. Ὁ ἐπιθεωρητῆς Γιάκομπ Φράνκ εἶχε ἀναμειχθεῖ στὴν ἐξιχνίαση αὐτῆς τῆς ὑπόθεσης χωρὶς νὰ ἔχει βρεῖ ἐνοχοποιητικὰ στοιχεῖα. Ἡ ἀνάμνηση ἐκείνης τῆς γυναίκας, κοντὰ στὴν ὁποία εἶχε καθίσει ἐπὶ ὥρες γιὰ νὰ τὴν παρηγορήσει μετὰ τὴν ἀνακοίνωση τοῦ θανάτου τοῦ παιδιοῦ της, τὸν γυρίζει πίσω σὲ πολὺ δύσκολες καὶ ἀμήχανες στιγμές.

Αὐτὴ εἶναι ἐν ὀλίγοις ἡ ἱστορία τοῦ *Ἡ μέρα χωρὶς ὄνομα*: Μιὰ ὑπόθεση γιὰ τὸν Γιάκομπ Φράνκ (*Der namenlose Tag: Ein Fall für Jakob Franck*), ἡ ὁποία ὅμως δὲν ἀναπτύσσεται ὡς μιὰ ἀπλὴ ἀστυνομικὴ περιπέτεια. Ἡ ἀστυνομικὴ ἔρευνα εἶναι μόνο τὸ φόντο· τὸ κυρίαρχο στοιχεῖο εἶναι τὰ συναισθήματα τῶν ἡρώων, οἱ δύσκολες σχέσεις καὶ οἱ προσδοκίες τους, οἱ ἀπίθανοι κύκλοι πού κάνουν οἱ σκέψεις τους, ἀλλὰ καὶ ἡ τρομακτικὴ καὶ ἐξοντωτικὴ φρίκη πού γεννιέται στὴν ψυχὴ τους σιγὰ σιγὰ, ἀνεπαίσθητα, ἀπὸ τὶς καθημερινές, φαινομενικὰ ἀνώδυνες, καταστάσεις τῆς ζωῆς τους.

Ὁ Φρίντριχ Ἄνι (Friedrich Ani) παρακολουθεῖ καὶ καταγράφει τὴ μοναξιά τῶν προσώπων, τὶς δυσκολίες ἀλ-

ληγλοκατανόησης και τις λεπτές αλλά διόλου ακίνδυνες αποχρώσεις της μελαγχολίας που δέν γνωρίζει ηλικία. 'Ο άναγνώστης, πίσω από την αφήγηση, νιώθει τὸ σφυγμὸ ἑνὸς συγγραφέα που δέν γράφει για νά έντυπωσιάσει ἢ νά τέρψει, ἀλλὰ ἐπειδὴ συμπονᾷ, συμπάσχει μὲ τὰ πρόσωπα που ἔχει συναντήσει στὴ ζωὴ του καὶ προσπαθεῖ νά τοὺς βρεῖ διέξοδο ἀπὸ τὶς ἀτραποὺς τῆς ψυχῆς τους, ἂν εἶναι δυνατόν νά τὰ σώσει. Αὐτὸ τὸ στοιχεῖο συγκίνησε τὸν σκηνοθέτη Φόλκερ Σλέντορφ καὶ τὸν ὥθησε, τὸ 2017, νά σκηνοθετήσει για τὸν κινηματογράφο τὴ *Μέρα χωρίς ὄνομα*, που στὸ μεταξύ εἶχε γίνει μπέστ σέλερ στὴ Γερμανία.

Τὸ 2017 ἀκολούθησε ἕνα ἀκόμα ἔργο τοῦ 'Ανι μὲ τὸν ἐπιθεωρητὴ Γιάκομπ Φράνκ, τὸ *Ermordung des Glücks* [*Ἡ δολοφονία τῆς εὐτυχίας*].

'Ο Φρίντριχ 'Ανι γεννήθηκε τὸ 1959 στὸ Kochel am See τῆς Βαυαρίας. Πρόκειται για πολυσχιδὴ προσωπικότητα. Ἀπὸ τὸ 1981 ἕως τὸ 1989 ἐργάστηκε ὡς δημοσιογράφος στὸ ἀστυνομικὸ ρεπορτάζ κι ἔγινε καταρχὰς γνωστὸς για κάποια σενάρια για τὸ ραδιόφωνο. Τὸ 1992 πῆρε ὑποτροφία για τὴ συγγραφὴ σεναρίου ἀπὸ τὸ Πανεπιστήμιο Τηλεόρασης καὶ Κινηματογράφου τοῦ Μονάχου. Τὸ ἔργο του *Die Erfindung des Abschieds* (1998) οἱ κριτικοὶ στὴν Ἑλβετία τὸ εἶχαν ἐπιλέξει μεταξύ τῶν δέκα καλύτερων μυθιστορημάτων τῆς δεκαετίας τοῦ 1990.

Συγγραφέας πολλῶν ἔργων, κυρίως ἀστυνομικῶν, ἔχει κερδίσει τὴν ἀγάπη τοῦ ἀναγνωστικοῦ κοινοῦ καὶ τὴν ἐκτίμηση τῶν κριτικῶν. Μερικὰ ἀπὸ τὰ βιβλία του γυρίστηκαν σὲ σειρὲς για τὴ γερμανικὴ τηλεόραση. Ἀρκετὰ ἔχουν μεταφραστεῖ στὰ γαλλικά, ἰσπανικά, πολωνικά, ὀλλανδικά, δανέζικα, κορεάτικα καὶ κινέζικα. 'Ο 'Ανι ἔχει ἀσχο-

ληθεῖ με ὅλα σχεδὸν τὰ εἶδη τοῦ γραπτοῦ λόγου: μυθιστορήματα, διηγήματα, θεατρικά, ποίηση, σενάρια. Γιὰ τὸ μυθιστόρημά του *German Angst*, ὅπου ἐπεξεργάζεται μιὰ ἱστορία ξενοφοβίας σὲ μιὰ μεγάλη γερμανικὴ πόλη, τιμήθηκε με τὸ Radio Bremen Krimipreis, βραβεῖο τὸ ὁποῖο καθιερώθηκε τὸ 2001. Ὡς σκηνοθέτης ἔλαβε τὸ φημισμένο βραβεῖο Grimme τὸ 2010. Συνολικὰ τοῦ ἔχουν ἀπονεμηθεῖ περισσότερα ἀπὸ εἴκοσι βραβεῖα.

Ζωή Μπέλλα-Ἀρμάου

Ἡ μέρα χωρὶς ὄνομα:
Μιὰ ὑπόθεση γιὰ τὸν Γιάκομπ Φράνκ

*

*Κοντὰ στὴν πίστη, καὶ ἀπὸ τῆ γῆ
μακριά, πάντα ἕνα ἀστέρι
μαῦρο μέσα σ' αὐτὴ τῆ ζωὴ*

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ
ΤΟ ΝΕΥΜΑ ΠΙΣΩ ΑΠΟ ΤΟ ΤΕΙΧΟΣ Ι

ΜΙΑ ΓΥΝΑΙΚΑ φώναζε συνέχεια τ' ὄνομά μου, ἀλλὰ δὲν ἐννοοῦσε ἐμένα.

Πολὺ κακό.

Δὲν τὴν εἶδα κἀν, ἦταν ἐκεῖ πολλοὶ ἄνθρωποι· φώναζαν ὅλοι μαζί, ζαλίστηκα. Δὲν μποροῦσα ν' ἀποστρέψω τὸ βλέμμα· μόλις γύριζα τὸ κεφάλι, ἔβλεπα τὴ μάνα μου· κι ὅλα ἦταν ἥσυχα.

Οὔτε ὁ Βίλι δὲν ἔβγαζε ἄχνα· καθόταν στὸ κλουβί του, ἀναπουπουλιασμένος κι ἀσάλευτος, σὰν βαλσαμωμένος.

«Ποῦ εἶσαι;» φώναξε ἡ γυναίκα· κι ἐγὼ ἀπὸ φόβο ἔσφιξα τὰ χεῖλιά μου. Μιὰ λέξη καὶ θά 'μουν χαμένος, μιὰ λέξη καὶ θά 'μουν νεκρός. Ζάρωσα, λοιπόν, πίσω ἀπὸ τὸν καναπέ. Ἡ τηλεόραση ἔπαιζε, ὅλοι ἦταν χαρούμενοι καὶ ζωντανοί, ὅλοι ἐκτὸς ἀπὸ τὴ μάνα μου καὶ τὸν κόσμο γύρω της.

Μιὰ φωνὴ τότε μέσα στὸ κεφάλι μου, σᾶς τ' ὀρκίζομαι, εἶπε: Ἡ μαμά σου δὲν θὰ ξανάρθει.

Κι ἂς ἦταν ἐκεῖ, τόσο κοντά, σχεδὸν δίπλα· θὰ μποροῦσα νὰ συρθῶ καὶ νὰ τὴν ἀκουμπήσω. Ἡ φωνὴ εἶπε: Μή, δὲν κάνει. Ἐσχυψα πάλι καὶ ἄκουσα τὴν ἄλλη γυναίκα νὰ φωνάζει τ' ὄνομά μου. Χωρὶς νὰ τὸ θέλω, σήκωσα τὸ χέρι μου —λιγάκι μόνο— κι ἔγνεψα.

“Έγνεψα στὸν καναπέ· πόσο χαζὸ ἦταν αὐτὸ ποὺ ἔκανα;

Τὸ ὅτι ἤμουν παιδὶ δὲν εἶναι δικαιολογία· ἔπρεπε νὰ σηκωθῶ, νὰ βγῶ μπροστά, νὰ κάνω κάτι.

Γιατί δὲν ἔκανα τίποτα;

Αὐτὸ μὲ ρωτοῦσε καὶ μὲ ξαναρωτοῦσε ἡ φωνὴ μέσα στὸ κεφάλι μου: Γιατί δὲν ἔκανες τίποτα, γιατί φέρθηκες ἔτσι, σὰν βλάκας καὶ δειλός; “Ἦθελα ν’ ἀπαντήσω: “Οχι, δὲν εἶναι ἔτσι· ἀλλὰ τὸ στόμα μου ἦταν σφραγισμένο· καὶ βαθιὰ μέσα μου τὸ ἤξερα: ἡ φωνὴ εἶχε δίκιο.

“Όταν ἤμουνα μικρός, αὐτὸ τὸ θυμᾶμαι ἀκόμη μέχρι σήμερα, μιλοῦσα περισσότερο μὲ τὸν ἑαυτό μου παρὰ μὲ ὅποιονδήποτε ἄλλον ἄνθρωπο. Μᾶλλον μιλοῦσα περισσότερο μὲ τὸν Βίλι παρὰ μὲ τὸν πατέρα μου. Κι ὁ πατέρας μου μιλοῦσε σίγουρα περισσότερο μὲ τοὺς πελάτες του παρὰ μ’ ἐμένα καὶ μὲ τὴ μάνα μου.” Ἔτσι ἦταν.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὴ μέρα ἐκείνη, ποὺ ἐγὼ ἤμουν γονατιστὸς πίσω ἀπὸ τὸν καναπέ κι ὁ πατέρας μου μιλοῦσε, μιλοῦσε ἀσταμάτητα.

Δὲν μιλοῦσε, φώναζε· κι ἡ μάνα μου φώναζε κι αὐτή, τόσο δυνατὰ δὲν τὴν εἶχα ξανακούσει νὰ φωνάζει. “Ὡς ἐκεῖνο τὸ βράδυ δὲν ἤξερα κὰν ὅτι εἶχε τέτοια δυνατὴ φωνή. Γιατὶ ἡ μάνα μου ἦταν ἡ Λάιζε Λίζε — ἡ Χαμηλόφωνη Λίζε. Ἔτσι τὴν ἔλεγαν ὅλοι, οἱ γείτονες, οἱ ὑπάλληλοι στὰ μαγαζιά· ὁ πατέρας μου τὴ φώναζε Λίζε, τὸ ἴδιο καὶ ὁ ἀδελφός του καὶ ὅλοι ὅσοι μᾶς ἤξεραν. Μὰ ὅταν δὲν ἄκουγε κανεὶς, ἡ μάνα μου ἦταν γιὰ ὅλους ἡ Λάιζε Λίζε. Ἐπειδὴ τῆς ἄρεσε νὰ ψιθυρίζει· κι ἂν μποροῦσε, δὲν θὰ μιλοῦσε καθόλου. Ἐμένα αὐτὸ μοῦ ἄρεσε, τουλάχιστον ὅσο τὸ θυμᾶμαι.

Ἐκείνη τὴν ἡμέρα ἡ μνήμη μου σταμάτησε. Ἦθελα τόσο πολὺ νὰ πεῖ κάτι, νὰ φωνάξει ὅπως πρίν, δυνατά, θυμωμένα, κουνώντας τὰ χέρια της, σὰν νὰ ἔγνεφε στὸν καλὸ Θεό.

Ἀλλὰ ἐκείνη δὲν κουνιόταν· ἐγὼ κρυμμένος πίσω ἀπὸ τὸν καναπέ· τίποτα δὲν ἦταν σωστό, τίποτα δὲν ἔβγαζε νόημα· ἡ γυναίκα στὴν τηλεόραση φώναζε τ' ὄνομά μου κι ἐγὼ τὴ μισοῦσα. Δὲν ἦταν ἡ σωστὴ γυναίκα καὶ δὲν ἐννοοῦσε καὶν ἐμένα, ἐννοοῦσε κάποιον ποὺ γιὰ μένα ἦταν ἄόρατος σὰν ἐκείνη.

Ἦταν ἡ μέρα ποὺ οἱ ἄνθρωποι στὸ Ἀνατολικὸ Βερολίνο πέρασαν τὸ Τεῖχος κι ἐγὼ κρύφτηκα πίσω ἀπὸ ἓναν τοῖχο, ἐπειδὴ δὲν τόλμησα νὰ τρέξω κοντά της ὅταν φώναξε τ' ὄνομά μου.

Δυὸ μέτρα μακριὰ της ἤμουν, κι εἶχα σηκώσει τὰ χέρια πάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι μου νὰ κρυφτῶ, λιγνὸς καὶ κοντούλης ὅπως ἤμουν, χωμένος ἀνάμεσα στὸν καναπέ καὶ στὸν τοῖχο, ἐπειδὴ ἤθελα ἐπιτέλους νὰ βρῶ τὴν Porsche Carrera 6 — αὐτὸ καὶ τίποτ' ἄλλο.

Τίποτ' ἄλλο.

Ποῦ νὰ ἔξερα ὅτι ἔτσι ἀκούγεται ὅταν κάποιος πεθαίνει;

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ
ΕΠΙΣΚΕΨῆ ΤΩΝ ΝΕΚΡΩΝ Ι

ΟΙ ΝΕΚΡΟΙ δὲν ἔρχονταν μόνο τῇ μέρᾳ ποῦ ἦταν προορισμένη γι' αὐτούς, τῇ Μέρᾳ τῶν Ψυχῶν. Ἔρχονταν ὅποτε τοὺς κάπνιζε, ἔμεναν ὅλη νύχτα, μερικὲς φορὲς δυὸ μαζί —πιὸ συχνὰ μόνος του ὁ καθένας—, λὲς καὶ τὸ ἔχαν συμφωνημένο νὰ μὴν κλέβουν οὔτε χρόνο οὔτε χῶρο ὁ ἓνας ἀπὸ τὸν ἄλλον, ἢ ἀπὸ σεβασμὸ καὶ ἀξιοπρέπεια.

Τέτοια ζητήματα ἀπασχολοῦσαν τὸν Γιάκομπ Φράνκ ἐδῶ καὶ χρόνια, ἀλλὰ ἀπάντησῃ δὲν περίμενε. Ἡ παρυσία τῶν νεκρῶν ἦταν ἀρκετὴ ἐξήγησῃ γι' αὐτόν. Οἱ σκέψεις του σκοποῦ εἶχαν μόνο νὰ τοῦ ἀποσπάσουν τὴν προσοχή, καὶ πότε πότε τὰ κατὰφερναν. Καθόταν τότε στὸ στρωμένο τραπέζι τοῦ σαλονιοῦ καὶ ἔκανε —βουβά, χειρονομώντας— ὁλόκληρῃ συζήτησῃ γιὰ τὰ κίνητρα καὶ τοὺς σκοποὺς τῶν ἐπισκεπτῶν του, τσιμποῦσε κανένα μπισκότο ἀπὸ τὸ πιάτο στὴ μέση τοῦ τραπεζιοῦ, κουνοῦσε τὸ κεφάλι, ἔβαζε κι ἔβγαζε τὰ γυαλιὰ τῆς πρεσβυωπίας· τέλος ἀκουμποῦσε τὴν πλάτῃ του πίσω στὴν καρέκλα κι ἔγνεφε σκεφτικὸς, λὲς καὶ μετὰ ἀπὸ ἐνδελεχὴ ἐξέτασῃ συμφωνοῦσε ἐντέλει μὲ τὴν ἀποψή του.

Εἶχε ἐπίγνωσῃ, καταλάβαινε ὅτι φερόταν ἀλλόκοτα· μὰ τόσα χρόνια τώρα δὲν εἶχε βρεῖ ἄλλον τρόπο νὰ συναντάει τὰ φαντάσματα τοῦ παρελθόντος του χωρὶς νὰ γίνεταί γελοῖος ξεγελώντας τοὺς φόβους του μὲ

φτηνὰ κόλπα, σὰν παιδὶ κλειδωμένο στὸ θεοσκοτεινὸ ὑπόγειο.

Εἶχε μιὰ μικρὴ ἐλπίδα ὅτι μετὰ τὴ συνταξιοδότησή του οἱ ἐπισκέπτες του θὰ τὸν λυποῦνταν.

Σήμερα, ὥστόσο, δυὸ μῆνες ἀργότερα, κούνησε τὸ κεφάλι μὲ ἀπογοήτευση — πόσο μάταιη, πόσο φρούδα εἶχε ἀποδειχθεῖ ἐκ τῶν ὑστέρων κι αὐτὴ ἀκόμα ἡ μικρὴ ἐλπίδα.

Οἱ νεκροὶ ἦταν πάντα παρόντες στὸ παρόν του· καμιά σημασία δὲν εἶχε ἂν ἦταν ὁ ἐπικεφαλῆς τῆς Ὁμάδας Ἀνθρωποκτονιῶν τοῦ Τμήματος 11 ἢ ἐδῶ καὶ λίγο καιρὸ ἓνας ἄντρας χωρισμένος καὶ μόνος, ποὺ προσπαθοῦσε νὰ κρατήσῃ σὲ λογαριασμὸ τοὺς μονολόγους μὲ τὸν ἑαυτό του. Οἱ νεκροὶ δὲν νοιάζονταν οὔτε γιὰ τὴ θέση του οὔτε γιὰ τὴν κατάστασή του. Ὅταν ξεκινοῦσε τὴ δουλειὰ στὴν Ἀνώτερη Ὑπηρεσία, εἶχε πάρει τὴν ἀπόφασή του, εἶχε ἐπιλέξει τὸν κόσμο τους — κι ἀπ' αὐτὸν τὸν κόσμο κανένας δὲν γυρίζει χωρὶς σημάδια, χωρὶς ὄνειρα. Ὁ Γιάκομπ Φράνκ τὸ ἤξερε αὐτό — ἢ τουλάχιστον τὸ μάντευε· καὶ μέχρι σήμερα δὲν εἶχε μετανιώσει γιὰ τὴν ἀπόφασή του.

Θά 'θελε μόνο νὰ μὴν τὸν τρομάζουν κάθε φορὰ τόσο πολὺ. Νὰ μὴν τὸν τρομάζουν μέχρι θανάτου.

Ἡ τριανταδύαχρονη γυναίκα εἶχε πέσει στὶς ρόδες τοῦ τρένου γιὰ Βουδαπέστη· ἡ σκηνὴ τοῦ συμβάντος εἶχε μῆκος σαράντα μέτρα· τὸ ἀριστερό της χέρι ἦταν πέρα ἀπὸ τὶς ράγες, ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά· ἐκεῖ τὸ βρῆκε ἓνας ἀπὸ τοὺς συνεργάτες τῆς Σήμεμανσης καὶ ἔγνεψε μ' αὐτὸ στὸν ἀρχιεπιθεωρητὴ νὰ πάει κοντά του.

Βδομάδες τώρα ο Γιάκομπ Φράνκ δὲν μπορούσε νὰ βγάλει αὐτὸ τὸ νεῦμα ἀπὸ τὸ μυαλό του.

Κάθε φορὰ πὺν θυμόταν τὸν συνάδελφο μὲ τὴν ἄσπρη στολὴ νὰ σηκώνει τὸ χέρι του, τὸν βασάνιζε ἡ ἀπορία: εἶχε ἄραγε σηκώσει τὸ χέρι της καὶ ἡ νέα γυναίκα — δευτερόλεπτα πρὶν πέσει πάνω της ἡ ἀτμομηχανὴ καὶ μεταμορφώσει τὸ χέρι της σ' ἓνα γκροτέσκο νεῦμα, χωρὶς βάρος, ξεκομμένο ἀπὸ τὸ ὑπόλοιπο κορμὶ της; Τὸ πρόσωπό της ἔπαψε νὰ ὑπάρχει.

Μία μέρα καὶ μία νύχτα ἔμεινε χωρὶς ὄνομα ἡ γυναίκα, μετὰ ἡ μητέρα της ἀνέφερε τὴν ἐξαφάνιση τῆς κόρης της καὶ ἔδωσε στὴν ἀστυνομία τὴ φωτογραφία της. Ἕνα πρόσωπο ἀπόν, σκέφτηκε ὁ Φράνκ — καὶ ντράπηκε γιὰ τὴ σκέψη του. Οἱ πληροφορίες πὺν συγκέντρωσαν οἱ ἐρευνητὲς τῆς ὑπόθεσης δὲν ἦταν ἀρκετὲς γιὰ ἓνα ἱκανοποιητικὸ βιογραφικὸ τῆς νεκρῆς· ἡ συνομιλία μὲ τὴ μητέρα ἦταν δύσκολη καὶ ἄφηνε κενά, ποῦ καὶ ποῦ ὁ Φράνκ μὲ τὸ ζόρι κρατιόταν νὰ μὴν ὑψώσει τὴ φωνὴ γιὰ νὰ βγάλει τὴν πενηνταδύαχρονη γυναίκα ἀπὸ τὸ λήθαργό της, νὰ τραντάξει ἔστω γιὰ λίγα λεπτά τὴν ἐσωτερικὴ της διαφυγὴ. Κατὰ τὴ γνώμη του, ἡ Λόρε Μπαλὰν δὲν ἤθελε νὰ ξέρει τίποτα γιὰ τὴν τραγωδία τῆς κόρης της· ἔνιωθε περιφρόνηση γιὰ τὴν αὐτοκτονία της καὶ εἶχε ἤδη κατασταλάξει στὴν ιδέα ὅτι ἀπὸ δῶ καὶ πέρα θὰ 'ταν σηματοδεδιμένη μὲ κάτι σὰν τὸ σημάδι τοῦ Κáιν, ἐκτεθειμένη καὶ ἀνυπεράσπιστη στὴ χλεύη τοῦ κόσμου ὡς τὸ τέλος τῆς ζωῆς της.

«Ἔτσι εἶναι!» ἔλεγε, ἐπαναλαμβάνοντας τὰ ἴδια λόγια ὅποτε πῆγαινε νὰ δεῖ τὸν Φράνκ, λὲς καὶ ἦταν εὐπρόσδεκτη ἐπισκέπτρια. Ὁ ἀστυνομικὸς διαφωνοῦσε ἔντο-

να, ἐπέμενε πὼς δὲν ἦταν ἔτσι — καὶ σήμερα, τὴν τελευταία μέρα τοῦ Ὀκτώβρη. Μιλοῦσε στὸ κενό, ὅπως καὶ τότε.

Ἐδῶ ἦταν καὶ ὁ Πάουλους Λάντβερ. Δὲν αἰμορραγοῦσε· ποτὲ δὲν αἰμορραγοῦσε· ἐρχόταν μὲ τὴν γκριζο-ἄσπρη φόρμα τῆς δουλειᾶς τῇ γεμάτῃ λεκέδες ἀπὸ χρώμα καὶ τὸ πράσινο ἐξίσου λεκιασμένο μπλουζάκι του, καὶ ζητοῦσε σνάπς, εἰ δυνατὸν κίρς. Ἐντεκα κλειστά ἀκόμη καὶ δεκαεννιά ἄδεια μπουκάλια κίρς εἶχαν βρεῖ οἱ ἀστυνομικοὶ στὸ διαμέρισμα τῶν Λάντβερ· στὸ διάδρομο καὶ στὴν κουζίνα στοιβαγμένα κασόνια μπίρες· κάτω ἀπὸ τὸ κρεβάτι, μὲ τὸ στρῶμα ποτισμένο αἷματα καὶ τὸ κατακόκκινο πάπλωμα, εἶχαν κυλήσει τρία μισογεμάτα μπουκάλια λικέρ ἀβγοῦ. Ὁ Πάουλους Λάντβερ εἶχε σπάσει τὸ κεφάλι τῆς γυναίκας του κι ὕστερα εἶχε βάλει τέλος στὴ ζωὴ του μὲ ἐννιά μαχαιριές. Ἀφήνοντας πίσω του ματωμένα χνάρια, εἶχε συρθεῖ ἀπὸ τὴν κουζίνα στὸ διάδρομο καὶ μετὰ στὸ σαλόνι, ὅπου εἶχε καταρρεύσει. Οἱ γείτονες εἶχαν ἀκούσει φωνές καὶ εἶχαν εἰδοποιήσει τὴν ἀστυνομία. Ὅταν ἔφτασε ὁ Φράνκ στὸν τόπο τοῦ ἐγκλήματος, ὁ ἐλαιοχρωματιστὴς ζοῦσε ἀκόμη καί, σὰν νὰ γνώριζε τὸν ἐπιθεωρητὴ, τοῦ ᾤπιασε τὸ χέρι καὶ ψιθύρισε: «Τελικὰ ἡ κυρὰ εἶχε δίκιο». Ὁ Λάντβερ ξεψύχησε καθ' ὁδὸν πρὸς τὸ νοσοκομεῖο.

Τελικὰ εἶχε δίκιο ἡ γυναίκα, γύρισε καὶ εἶπε στὴ Λόρε Μπαλάν. Ὁ Φράνκ ἀνοιξε τὴν μπαλκονόπορτα τοῦ δωματίου του κι ἀνάσανε τὸν δροσερὸ ὑγρὸ ἀέρα, μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι γυρίζοντας ξανά θά ᾔταν ἐλεύθερος, λυτρωμένος.

Ἀλλὰ οἱ δυὸ ἀκάλεστοι ἐπισκέπτες ἦταν ἀκόμη ἐκεῖ,

βυθισμένοι στὴν κουβέντα τους — μιὰ κουβέντα ποὺ ὁ Φράνκ δὲν μποροῦσε ν' ἀκούσει· στὸ μυαλό του μέσα ἀντιλαλοῦσε ἀκόμη ἡ ἡχὴ τῶν ἰδίων φράσεων. Ἄπλωσε λοιπὸν τὸ χέρι του πάνω ἀπὸ τὸ τραπέζι, πῆρε ἓνα μπισκότο, τὸ μάσησε ὅσο πιὸ δυνατὰ μποροῦσε, τὸ κατάπιε μὲ θόρυβο, πῆρε δεύτερο, τρίτο κι ἐπανελάβε τὴ διαδικασία ἑξὶ φορές.

Μετὰ σωριάστηκε στὴν καρέκλα κι ἔκλεισε τὰ μάτια, ἀφήνοντας τὴ σκέψη του νὰ πλανηθεῖ στὸ ἔρημο δημοτικὸ πάρκο· τὰ χαλίγια ἔτριζαν κάτω ἀπὸ τὰ παπούτσια του· ὁ ἀέρας δοκίμαζε τὴ μελωδία του στὰ κλαδιά καὶ στὶς φυλλωσιές τῶν δέντρων. Αἰσθησὴ θαλπωρῆς καὶ ἀσφάλειας τύλιξε τὸν συνταξιούχο ἀστυνομικὸ ἐπιθεωρητὴ, μιὰ αἰσθησὴ ποὺ προσπάθησε νὰ ἀπολαύσει· καὶ θὰ τὰ κατάφερνε ἴσως ἂν δὲν χτυποῦσε τὸ τηλέφωνό του κι ἂν αὐτὸς δὲν τιναζόταν ἀμέσως — ἐπαγγέλματικὸ ἀνταντακλαστικὸ — καὶ δὲν ἔτρεχε νὰ τὸ σηκώσει.

Τρέχοντας στὸ διάδρομο δὲν χρειάστηκε νὰ γυρίσει τὸ κεφάλι καὶ νὰ κοιτάξει γιὰ νὰ βεβαιωθεῖ ὅτι οἱ δυὸ ἐπισκέπτες του βρίσκονταν ἀκόμη στὶς θέσεις τους. Ἡ Λόρε Μπαλάν — χωρισμένη, βοηθὸς μαγειρίσσα στὸ ξενοδοχεῖο Ἴμπις, μητέρα μιᾶς βαθιὰ καταθλιπτικῆς κόρης, ποὺ στὸ ἀποχαιρετιστήριό σημεῖωμά της ζητοῦσε συγγνώμη γιὰ τὴν αὐτοκτονία της καὶ γιὰ ὅλη τῆς τὴ ζωὴ. Καὶ ὁ Πάουλος Λάντβερ — παντρεμένος ἐδῶ καὶ εἴκοσι ἑννέα χρόνια μὲ τὴν Πία Λάντβερ, παλαιότερα καλὸς στὴ δουλειά του, ἀλκοολικὸς σὰν τὴ γυναίκα του, ἀπὸ τὴν ὁποία ὅπως κατέθεσαν γείτονες καὶ συγγενεῖς ζητοῦσε συνεχῶς δανεικά, ὥσπου ἐκείνη πείσμωνσε καὶ δὲν τοῦ ξανάδωσε δεκάρα.

‘Απ’ τὸ διάδρομο ὁ Φράνκ τὸν ἄκουσε νὰ λέει: «Ἔχετε ἀπόλυτο δίκιο, ἡ κόρη σας δὲν ἔπρεπε νὰ τὸ κάνει αὐτό».

Ὁ Φράνκ ἄρπαξε τὸ ἀκουστικὸ καὶ κρατώντας το γερὰ τὸ κόλλησε στὸ ἄφτί του.

«Φράνκ».

«Βίντερ».

Μετὰ σιωπῇ. Καὶ αὐτὸς ποὺ εἶχε καλέσει ἐκλείσει τὸ τηλέφωνο. Ὁ Φράνκ στάθηκε λεπτὰ ὀλόκληρα μὲ τὸ ἀκουστικὸ στὸ χέρι, ὄρθιος στὸ διάδρομο, κοιτάζοντας τὴν πόρτα τοῦ διαμερίσματος λὲς καὶ περίμενε ὅτι κάποιος θὰ χτυποῦσε τὸ κουδούνι, κάποιος ποὺ ὁ ἐρχομὸς του δὲν θὰ ἔπεφτε σὰν κεραυνὸς ἐν αἰθρία στὴν καθημερινότητά του.

«Συγγνώμη γιὰ χτές», εἶπε ὁ ἄντρας στὴν πόρτα, πρὶν τοῦ συστηθεῖ γιὰ τρίτη φορὰ.

«Δὲν πειράζει». Ὁ Φράνκ ἄπλωσε τὸ χέρι του· οἱ δυὸ ἄντρες κοιτάχτηκαν γιὰ μιὰ στιγμὴ ἀμίλητοι, τὰ μάτια τους πρόδιναν μιὰ κάποια ἀμηχανία.

Μία ὥρα ἀργότερα ἐχτὲς τὸ τηλέφωνο εἶχε ξαναχτυπήσει· ὁ Φράνκ σκέφτηκε πρὸς στιγμὴν ν’ ἀφήσει τὸν τηλεφωνητὴ ν’ ἀπαντήσῃ, πράγμα ποὺ δὲν τὸ συνήθιζε. Ὅταν ἦταν στὸ σπίτι, ἀπαντοῦσε ὁ ἴδιος στὰ τηλεφωνήματα — συνήθεια ποὺ σχετιζόταν ἀσφαλῶς μὲ τὴν ἀκρίβεια τὴν ἀπαραίτητη στὴ δουλειά του, σὰν τὸν εὐανάγνωστο γραφικὸ του χαρακτήρα, ποὺ διαβαζόταν καθαρὰ μέχρι τελείας καὶ κόμματος, σὰν τὴν ἴδια τὴ λέξη «γραφικός», σὲ ἀντιδιαστολὴ πρὸς τὶς ἄλλες, ἃς

ποῦμε «φωτογραφικός» ἢ ἀκόμα χειρότερα «φωτοαντιγραφικός».

Στὴν ἄλλη ἄκρη τῆς γραμμῆς ἦταν ἓνας ἄντρας τοῦ ὁποίου τὴ φωνὴ ἀναγνώρισε ἀμέσως, κι ἃς εἶπε τώρα μία λέξη ὅλη κι ὅλη, κι ἃς εἶχε ὁ Φράνκ νὰ τὴν ἀκούσει πάνω ἀπὸ εἴκοσι χρόνια.

Θυμήθηκε τελικὰ καὶ τὸ ὄνομα — μὲ τὸ ἀκουστικὸ στὸ δεξί του χέρι, τὸ βλέμμα στὴν πόρτα, χωρὶς νὰ κουνηθεῖ ρούπι ἀπὸ τὸ σημεῖο στὸ ὁποῖο στεκόταν. Πίσω του τὰ φαντάσματα τοῦ παρελθόντος του· στὸν ἄερα ὁ ἀπὸήχος τοῦ κουδουνίσματος τοῦ τηλεφώνου, ποῦ ἔγινε σφύριγμα διακεκομμένο τῇ στιγμῇ ἀκριβῶς ποῦ ὁ συνταξιούχος ἐπιθεωρητῆς εἶδε καθαρὰ τὸν κόσμο πίσω ἀπὸ τὸ ὄνομα Βίντερ καὶ κατάλαβε ὅτι πολὺ σύντομα θὰ εἶχε καὶ τρίτο ἐπισκέπτη θρονιασμένο στὸ σαλόνι του.

Ἄφησε τὸ ἀκουστικὸ στὴ θέση του καὶ καθὼς τὸ τηλέφωνο δὲν ξαναχτύπησε, βγῆκε ἀπορημένος καὶ δὲν ξαναγύρισε παρὰ μία ὥρα ἀργότερα.

Πῆγε στὴν κουζίνα, ἤπιε ἓνα ποτήρι μπύρα, ξεφύλλισε τὴν ἐφημερίδα χωρὶς νὰ μπορεῖ νὰ συγκεντρωθεῖ, ξανάφερε στὸ νοῦ του τὴ συνάντησή μὲ τὴ γυναῖκα ἐκεῖνο τὸ βράδυ πρὶν ἀπὸ εἴκοσι χρόνια, στὸ φλεγόμενο σκοτάδι ἐνὸς φτωχοῦ σπιτιοῦ στὸν ἀνατολικὸ τομέα τῆς πόλης.

Βίντερ, σκέφτηκε. Βίντερ.

Ἀδύνατον νὰ θυμηθεῖ τὸ μικρὸ της ὄνομα· αὐτὸ τὸν ἐκνεύρισε τόσο ποῦ μπῆκε στὸν πειρασμὸ νὰ ψάξει στοὺς φακέλους τῶν παλιῶν ὑποθέσεων. Μὲ τὴν ὀργή του νὰ φουντώνει, παγιδευμένος σὲ μιὰ δίνη ὀλοένα καὶ χειρότερων αὐτοκατηγοριῶν, ὀλοένα καὶ πιὸ πεισματικῶν

αὐτοαμφισβητήσεων, τινάχτηκε ὀρθιος, προχώρησε στο διάδρομο καί —σάν σέ κρίση πανικοῦ— θά 'χε μπεῖ στο διπλανό δωμάτιο ἂν δὲν χτυποῦσε ξαφνικά τὸ τηλέφωνο ἀκινητοποιώντας τον.

Λαχανιασμένος σήκωσε τὸ ἀκουστικό καὶ ὁ ἄντρας στὴν ἄλλη ἄκρη τῆς γραμμῆς παραλίγο νὰ κλείσει ξανά ἀπὸ τὴν τρομάρα του.

«Ἀπὸ δῶ», εἶπε ὁ Φράνκ. Ὁδήγησε τὸν ἐπισκέπτη, ποὺ περπατοῦσε σκυφτός, στο σαλόνι καὶ τοῦ πρόσφερε κάθισμα στὴ στενὴ πλευρὰ τοῦ τραπεζιοῦ, μὲ τὴν πλάτη στο διάδρομο καὶ θέα πρὸς τὸ παράθυρο — στὴ θέση δηλαδή ὅπου τὰ φαντάσματα (γιὰ κάποιον λόγο γνωστὸ μόνο στὰ ἴδια) δὲν κάθονταν ποτέ· τοῦ σέρβιρε ἓνα φλιτζάνι καφέ κι ἔσπρωξε πρὸς τὸ μέρος του τὸ πιάτο μὲ τὰ μπισκότα. Ὁ Λούντβιχ Βίντερ πῆρε ἓνα μπισκότο καὶ τὸ ἀκούμπησε στο πιάτο τοῦ φλιτζανιοῦ του μὲ χέρι ποὺ ἔτρεμε ἀνεπαίσθητα. Ζάχαρη καὶ γάλα δὲν ἤθελε, σὲ ἀντίθεση μὲ τὸν Φράνκ, ποὺ ἔβαλε στο φλιτζάνι του μπόλικη ζάχαρη καὶ τὸ ἀπογέμισε μὲ γάλα.

Ὁ Φράνκ κάθισε στὴ μακριὰ πλευρὰ τοῦ τραπεζιοῦ, ἀπέναντι ἀπὸ τὸν πίνακα μὲ τὸ δάσος, ποὺ ἡ γυναίκα του μετὰ τὸ χωρισμὸ τοῦ εἶχε ἀφήσει «μετὰ χαρᾶς», ὅπως εἶπε· ἀπὸ πάντα τὸν ἔβρισκε «στὰ ὅρια» αὐτὸν τὸν πίνακα. Ὁ Φράνκ τὸν εἶχε ἀγοράσει σ' ἓνα παλιατζίδικο, εἶχε δεῖ σ' αὐτὸν «τὴν πόρτα μιᾶς ξεχωριστῆς ὥρας» — ἐξήγηση ποὺ ἡ Μάριον δὲν μποροῦσε ἢ δὲν ἤθελε νὰ καταλάβει. Μέχρι τὴν ἡμέρα, λοιπόν, ποὺ ἐκείνη ἔφυγε ἀπὸ τὸ σπίτι, ὁ πίνακας εἶχε μείνει κρεμασμένος στο γραφεῖο τοῦ Φράνκ, δίπλα στο ντουλάπι μὲ τοὺς φακέλους

τῶν παλιῶν ἐκείνων ὑποθέσεων, πού ἐξακολουθοῦσαν νὰ ἀσκοῦν πάνω του μιὰ ἐπιρροή τὸ ἴδιο σκοτεινὴ κι ἀπειλητικὴ σὰν τὰ χρώματα τοῦ πίνακα πού ἦταν θαμπὰ καὶ σκοῦρα. Πῶς ἦταν δυνατόν κοιτάζοντας κανεὶς αὐτὸν τὸν πίνακα νὰ περάσει σὲ μιὰ «καλύτερη» κατάσταση, ἦταν γιὰ κείνην ἄλυτο μυστήριον· καὶ δὲν ξαναμίλησαν γι' αὐτόν.

«Αὐτὸς ὁ πίνακας», εἶπε ὁ Λούντβιχ Βίντερ μετὰ ἀπὸ λίγα λεπτὰ σιωπῆς, πού τὰ πέρασε μελετώντας τὸν μαῦρο καφέ του, «εἶναι σὰν νὰ μοῦ μιλάει».

Ὁ Φράνκ σχημάτισε τὴν ἐντύπωση ὅτι ὁ ἐπισκέπτης του θὰ ἔστρεφε τώρα τὴν ἀμίλητη προσοχή του στὸ ζωγραφικὸ ἔργο ἀπέναντί του. Παρ' ὅλα αὐτὰ συνέχισε νὰ τὸν ἀκούει ὑπομονετικά. «Ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή πού μπῆκα, μοῦ φάνηκε ὅτι ὁ πίνακας αὐτὸς σᾶς ταιριάζει· εἶναι ἀνάλογος μ' ἐσᾶς, ἂν μοῦ ἐπιτρέπεται. Σᾶς εὐχαριστῶ γιὰ τὸ χρόνο πού μοῦ παραχωρεῖτε. Εὐχαριστῶ».

Ὁ Φράνκ συνέχισε νὰ κάθεται μὲ τὰ χέρια σταυρωμένα στὰ γόνατά του, ἀκούγοντας προσεκτικά, λὲς κι ἄθελά του ἀνέκρινε κάποιον· εἶχε μάλιστα δίπλα στὸ φλιτζάνι του τὸ μπλὸκ καὶ τὸ στυλό του. Μισοκλείνοντας τὰ μάτια, συγκέντρωσε τὴν προσοχή του στὰ χέρια τοῦ ἄντρα μὲ τὸ μαῦρο κουστούμι. Ἡ πείρα του τὸν εἶχε διδάξει νὰ εἶναι δύσπιστος τόσο μὲ τὰ λόγια ὅσο καὶ μὲ τὶς χειρονομίες, μὲ τὶς σιωπὲς οὕτως ἢ ἄλλως, κι ὅσο γιὰ τὸ ὑπερβολικὰ φιλικὸ φέρεσιμον, σ' αὐτὸ δὲν ἔδινε καμιὰ σημασία. Οἱ πέντε στοὺς δέκα ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους πού εἶχε ἀνακρίνει ὡς ἀστυνομικὸς ἐπιθεωρητὴς προσπαθοῦσαν νὰ τὸν μπουνκώσουν μὲ ἀδέξια στη-

μένα ψέματα. Οί δύο απ' αὐτοὺς τὰ πετοῦσαν στὸ τραπέζι σὰν γυμνὲς ἀλήθειες. Ἕνας ἔλεγε ἀσυναρτησίες ἀπὸ τὸ σπίτι του. Ἕνας ἦταν πράγματι ἔνοχος καὶ ἄρα εἶχε, προσωρινὰ τουλάχιστον, τὸ δικαίωμα νὰ κρύβει τὴν ἀλήθεια. Κι ἓνας μόνο ἀπὸ τοὺς δέκα ἔλεγε ὅ,τι ἤξερε, ὅ,τι ἀνταποκρινόταν στὴν ἀλήθεια. Ἡ προσωπικὴ του στατιστικὴ δὲν εἶχε διαψεύσει ποτὲ τὸν Φράνκ, οὔτε μία φορά.

Μέσα σὲ δευτερόλεπτα εἶχε μεταμορφωθεῖ ξανά σὲ ἐν ἐνεργείᾳ ἀστυνομικὸ ἐπιθεωρητὴ.

Κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ἐπόμενης ὥρας ἡ στάση του δὲν ἄλλαξε· δὲν πρόσεξε καν ὅτι ποῦ καὶ ποῦ σημειώνει κάτι στὸ μπλόκ του, μιὰ λέξη, μιὰ φράση —σὰν ἀπὸ λάθος, σὰν ἀπὸ ἀφηρημάδα—, κουνώντας ταυτόχρονα τὸ κεφάλι καὶ μὴν ἀποστρέφοντας τὸ βλέμμα, γιὰ νὰ ἐνθαρρύνει ἔτσι τὸν ἐπισκέπτη του νὰ συνεχίσει.

Καὶ πράγματι ὁ Βίντερ ἐνίωθε αὐτὴν τὴν ἐνθάρρυνση· χαιρόταν τὴν πρόθυμη ὑποδοχὴ καὶ τὴν προσοχὴ τοῦ οἰκοδεσπότη του μ' ἓναν τρόπο ἐντελῶς ἀναπάντεχο. Πρὶν χτυπήσει τὴν πόρτα, δυσκολευόταν ν' ἀνασάνει ἀπὸ τὴν ἀνασφάλεια καὶ τοὺς δισταγμοὺς ποὺ τὸν ἐπνιγαν — εἶχε χρειαστεῖ κάμποσα λεπτὰ ὥσπου νὰ βρεῖ τὸ κουράγιο νὰ χτυπήσει τὸ κουδούνι. Κι ὅταν ἄκουσε τὸ βούισμα ἀπὸ τὸ θυροτηλέφωνο καὶ ἡ πόρτα ἀνοιξε, δὲν κατάφερε νὰ ξεστομίσει τὸ ὄνομά του.

Στὸ διάστημα ἀπὸ ἐκείνη τὴ στιγμή ὡς τώρα ἔδειχνε νὰ 'χει γίνει —ὅπως ἄλλωστε κι ὁ Φράνκ— ἄλλος ἄνθρωπος, «καλύτερος» ἄνθρωπος απ' ὅ,τι ἦταν τὸ πρῶν αὐτῆς τῆς μέρας, τῆς μέρας τῶν νεκρῶν.

«Ἄν ἤμουνα ἐκεῖ τότε, κοντά της, ὅπως εἶμαι τώρα κοντά σ' ἐσᾶς. Νὰ μπορεῖ κανεὶς ν' ἀπλώσει τὸ χέρι καὶ νὰ κρατήσῃ τὸν ἄλλον. Ἡ Ὑστερ. Κανέννας δὲν τὴν κράτησε τὴ μικρούλα μου. Μικρούλα εἶναι ἴσως λάθος λέξη, ἦταν δεκαεφτά χρονῶν· ὥρες ὥρες τριγυρίζω μέσα στὸ σπίτι καὶ δὲν μπορῶ νὰ βγάλω τὸν ἀριθμὸ δεκαεφτά ἀπὸ τὸ μυαλό μου· δεκαεφτά, δεκαεφτά, δεκαεφτά, σὰν καμπάνα χτυπάει ἐδῶ μέσα, καὶ στέκομαι στὸ παράθυρο καὶ ἐλπίζω πὼς κάτι θὰ γίνῃ στὸν κῆπο γιὰ νὰ ἡσυχάσῃ τὸ κεφάλι μου.

»Ποτὲ δὲν γίνεται τίποτα. Ἡ ἀστυνομία θὰ εἶχε πιάσῃ ἀράχνες ἂν περίμενε δουλειὰ ἀπὸ τὴν Ὑλινγκερ Βέγκ. Δεκαεφτά, δεκαεφτά. Πίνω μπίρα τότε, ἀλλὰ δυὸ μπουκάλια τὸ πολὺ· δὲν μ' ἀρέσει ἡ μπίρα· δὲν θυμᾶμαι κὰν πότε ἦταν ἡ τελευταία φορὰ πὺ μέθυσσα. Τότε, τὰ μαῦρα χρόνια, ἤμουν μεθυσμένος καθημερινά, ἐννοεῖται· ἀλλὰ ἔχει περάσῃ τόσοσ καιρὸς ἀπὸ τότε, αἰῶνες μοῦ φαίνονται. Τότε ἦταν ἄλλιῶς· ἡ ζωὴ μου εἶχε καταστραφεῖ, καὶ ὅταν καταστρέφεται ἡ ζωὴ κάποιου, καταστρέφεται καὶ ὁ ἴδιος, εἶναι νόμος τῆς φύσης. Ἀλλὰ ἂν σταθεῖ κανεὶς τυχερὸς καὶ ἡ ζωὴ του συνέλθῃ, τότε τὸν συνηφέρνει καὶ αὐτὸν καὶ δὲν χρειάζεται πια τὸ ποτὸ γιὰ νὰ κρύβεται, γιὰ νὰ μὴ βλέπῃ τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτὸ του — ἔτσι δὲν εἶναι; Εἴστε ἀστυνομικός, ξέρετε, ξέρετε τοὺς ἀνθρώπους. Μᾶς ρίχνετε μιὰ ματιὰ καὶ ἀμέσως καταλαβαίνετε· πάει αὐτός. Αὐτὴ ἡ ἀδιάκοπη προσπάθεια φυγῆς μᾶς ἀρρωσταίνει, μᾶς κάνει κακούς.

»Ὁ πίνακας, πάντως, πὺ ἔχετε ἐδῶ κρεμασμένο εἶναι στ' ἀλήθεια καλὸς — καὶ μοῦ φαίνεται σὰν νὰ τὸν ξέρω. Μὴ φανταστεῖτε ὅτι συνηθίζω νὰ πηγαίνω στὸ δά-

σος· τί νά πάω νά κάνω στο δάσος; Θά χανόμουν. Έτσι κι ἄλλιῶς συχνά χάνομαι.

»Συνέχεια τρέχω σέ μέρος πού καμία ὄρεξη δέν ἔχω νά πάω. Ἀλλά ἐδῶ, στο σπίτι σας, ξέρω καλὰ πού βρίσκομαι, καί εἶναι τιμή μου πού μέ δεχτήκατε, ξέρω ὅτι ἔχετε ἄλλες δουλειές νά κάνετε, γιατί νά κάθεστε ν' ἀκοῦτε παλιές ἱστορίες;

»Θά πέθαινα ἂν μέ διώχνατε. Σᾶς παρακαλῶ, γιά χτές, πρέπει νά σᾶς τὸ ξαναπῶ: λυπᾶμαι πολύ. Ζητῶ συγγνώμη πού σᾶς ἔκλεισα ἔτσι τὸ τηλέφωνο. Δέν εἶναι σωστό νά κλείνει κανεῖς τὸ τηλέφωνο, δέν τό 'χω ξανακάνει ποτέ μου, σᾶς διαβεβαιῶ μέ πᾶσα εὐλικρίνεια.

»Όταν εἶπατε: Φράνκ!, τρόμαξα καί μοῦ 'πεσε τὸ ἀκουστικό ἀπὸ τὸ χέρι, πρέπει νά μέ πιστέψετε, σᾶς παρακαλῶ. Ποιὸς νά τό 'λεγε; Μεγάλος ἄνθρωπος καί νά μοῦ πέσει τὸ ἀκουστικό ἀπὸ τὸ χέρι! Θύμωσα τόσο πολὺ μέ τὸν ἑαυτό μου, νά φανταστεῖτε, πού κοπάνησα τὴ γροθιά μου στὸν τοῖχο! Τὴ γροθιά μου. Κοιτάξτε: ἔχω τὰ σημάδια ἐδῶ στοὺς κόμπους, πού γδάρθηκα, φρέσκα, ἀκόμα μέ πονᾶνε. Παλιότερα θά βλαστημοῦσα τὸ Θεὸ ἢ τὸ Χριστό.

»Σᾶς εὐχαριστῶ πού μέ δεχτήκατε, πού μοῦ ἐπιτρέπετε νά βρίσκομαι ἐδῶ.

»Καί θά σταματήσω νά μιλάω. Δέν συμβαίνει συχνὰ αὐτό, ν' ἀκούει κάποιος τόσο καλὰ ὅσο ἐσεῖς. Οἱ περισσότεροι κάνουν τάχα ὅτι ἐνδιαφέρονται, ἀλλὰ κατὰ βάθος δέν ἐνδιαφέρεται κανεῖς, οὔτε ἐγώ. Ποῦ ἤμουνα ὅταν ἔπρεπε νά εἶμαι ἐκεῖ, δίπλα της; Στὸ Σάλτσμπουργκ. Ποῦ εἶναι αὐτὸ τὸ Σάλτσμπουργκ; Στὸ πουθενά. Θυμᾶμαι ἀκόμη, ὅταν κατέβηκα ἀπὸ τὸ τρένο στο

σταθμό, φυσοῦσε παγωμένος ἀέρας, καὶ σκέφτηκα θὰ χιονίσει ὅπου νὰ ’ναι, μπορεῖ κι ἀπόψε. Ξέρετε πότε ἦταν; Στὶς δεκατέσσερις Φεβρουαρίου.

»Τὸ χαρτάκι τῆς δεκάτης τετάρτης Φεβρουαρίου δὲν τὸ ’χω στὸ ἡμερολόγιό μου, τὸ σκίζω ἀπὸ τὴν πρώτη κιόλας μέρα τοῦ χρόνου — κι ὅχι μόνο ἀπὸ τὸ ἡμερολόγιο τοῦ τοίχου, σκίζω τὸ φύλλο κι ἀπὸ τὴν ἀτζέντα μου, γιατί ἀγοράζω ἀτζέντα κι ἂς μὴν ἔχω πιά δουλειές νὰ σημειώνω. Παλιὰ ἀγόραζα μικρὲς ἀτζέντες μὲ σκληρὸ ἐξώφυλλο, μὲ χάρτες τῆς Εὐρώπης καὶ πίνακες μὲ χιλιομετρικὲς ἀποστάσεις στὶς πρῶτες σελίδες τους. Γιὰ νὰ ξέρεи κανεὶς πόσο μακριὰ εἶναι διάφορες πόλεις, τὸ Ἀμστερνταμ, ἢ ἡ Μαδρίτη, ἢ ἡ Βουδαπέστη. Ὁραῖοι πίνακες καὶ ὠραῖοι χάρτες, χρωματιστοί, μὲ τὰ μικροσκοπικὰ τους γραμματάκια καὶ μὲ τὴ γαλάζια θάλασσα γύρω γύρω ἀπὸ τὶς χῶρες. Ὁρες περνοῦσα χαζεύοντάς τους, σὰν μικρὸ παιδί· ἀλλὰ τὰ μικρὰ παιδιὰ δὲν ξέρουν τί σημαίνει χώρα καὶ πόσο μακριὰ εἶναι ἀπὸ τὸ σπίτι τους καὶ τὶς ἀποστάσεις καὶ τὶς συνδέσεις ὅλες· κοιτᾶνε μόνο καὶ σκέφτονται: Αὐτὸς εἶναι ὁ μεγάλος, ὁ ἀπέραντος κόσμος. Στὴν πραγματικότητα, ὅμως, εἶναι μόνο τυπωμένο χαρτί. Ὁχι, τόσο παιδί δὲν εἶμαι πιά. Μόνο τὴ σελίδα σκίζω, ἀλλιῶς δὲν θ’ ἄντεχα. Ἡ σελίδα φεύγει, ἢ ἀτζέντα γίνεται πιὸ ἐλαφριά, ἔτσι δὲν εἶναι;

»Στὶς δεκατέσσερις Φεβρουαρίου ἤμουν στὸ Σάλτσμπουργκ, λοιπόν, ἐπειδὴ ἡ ἑταιρεία μᾶς εἶχε στείλει σὲ ἐπιμορφωτικὸ σεμινάριο. Στρατηγικὲς πωλήσεων, ψυχολογία τοῦ πελάτη, ἐπιχειρήματα καὶ συμβουλές γιὰ διάφορα κομμάτια ρουχισμοῦ. Ἡμασταν ἔντεκα ἄτομα· ἤμουν στὴν αἴθουσα τοῦ σεμιναρίου, στὸ ξενοδοχεῖο, καὶ

κρύωνα σάν τὸν ραφτάκο τῶν παραμυθιῶν· κι ἄς ἦταν ἀναμμένο τὸ καλοριφέρ — οἱ ἄλλοι ἐβγαζαν τὰ σακάκια τους, οἱ γυναῖκες ξεκούμπωναν τὰ πάνω πάνω κουμπιὰ στὰ πουκάμισά τους, οἱ ἄλλοι κοίταζαν, μόνο ἐγὼ δὲν κοίταζα. Ἔτρεμα σάν τὸ φύλλο, ἀπὸ μέσα μου, εἶμαι ἄρρωστος, σκεφτόμουνα. Χρειάζομαι φάρμακο.

»Σημάδι ἀπ' τὸ Θεό. Ἔτσι μοῦ φάνηκε τότε. Μετὰ τὴν ἐπιστροφή μου στὸ ἄδειο δωμάτιο, στὸ δωμάτιο ποὺ εἶχε ἀφήσει ἄδειο ἡ κόρη μου.

»Δὲν ἦταν στὸ δωμάτιό της· τὴν εἶχαν στὸ νεκροτομεῖο γιὰ νὰ τὴν ἐξετάσουν. Ἐκεῖ πῆγα καὶ τὴν εἶδα, κρατώντας ἀπὸ τὸ χέρι τὴ γυναῖκα μου. Γειά σου, Ἔστερ, τῆς εἶπα· τόσο ἀνόητος, τόσο ἐνοχλητικὸς ἤμουνα ἐκείνη τὴ μέρα, κι ὅλες τὶς ἐπόμενες μέρες, καὶ τώρα ἀκόμα. Καλέ μου Θεέ, εἶπα, ἄκουσέ με αὐτὴ τὴ μία καὶ μοναδικὴ φορὰ καὶ κάνε ν' ἀνασάνει ξανά. Δὲν μπορεῖ νὰ ἔχουν τελειώσει οἱ ἀνάσες ἐκεῖ ψηλὰ στὰ οὐράνια, εἶπα μὲ δυνατὴ φωνὴ στὸ δωμάτιο τῆς κόρης μας. Τέτοια πράγματα σκεφτόταν τὸ μυαλό μου, κι ἐγὼ τὰ ξεστόμιζα. Ἡ Ντόρις, ἡ γυναῖκα μου, ἔκλαιγε στὴν κουζίνα, στὸ τραπέζι τῆς κουζίνας. Ἐγὼ δὲν ἔκλαψα. Ἐκλαψα πολὺ ἀργότερα, ὅμως αὐτὸ δὲν ἔχει καμιὰ σημασία.

»Δὲν εἶχαμε ἰδέα. Ἡ Σάντρα ἦταν ἡ πρώτη ποὺ μᾶς τὸ εἶπε κατάμουτρα ὅτι ἡ Ἔστερ μας ἤθελε νὰ σκοτωθεῖ. Ψέμα! Θεέ μου. Πῶς τόλμησε νὰ σταθεῖ ἐκεῖ μπροστά μας, στὸ σαλόνι μας μέσα, καὶ νὰ μᾶς πεῖ τέτοιο πράγμα. Λίγες ὥρες μετὰ τὴν ἐπιστροφή μας ἀπὸ τὸ νεκροτομεῖο. Στὴν ἀρχὴ δὲν τὸ πίστεψα, ἡ γυναῖκα μου τὸ πίστεψε. Τὸ φαντάζεστε, ἐπιθεωρητά; Ἡ Ντόρις τὴν πίστεψε τὴ Σάντρα, τὴν πῆρε στὰ σοβαρά. Αὐτὸ δὲν τῆς

τὸ συγχώρεσα οὔτε τότε οὔτε ποτέ. "Ὅτι καὶ καλὰ ἡ κόρη μας εἶχε κάποιο εἶδος βαριᾶς μελαγχολίας καὶ γι' αὐτὸ κρεμάστηκε. "Ἐβαλα τέλος στὴ συζήτηση καὶ πῆγα ξανά στὸ δωμάτιο τῆς "Ἐστερ καὶ προσευχήθηκα ξανά στὸν καλὸ Θεό, νὰ πλάσει στὴν ἀνάγκη μιὰ καινούργια ἀνάσα καὶ νὰ τὴ χαρίσει στὴν "Ἐστερ.

»Σᾶς τὸ λέω ἐπειδὴ μὲ ἀκοῦτε καὶ μὲ πιστεύετε, τὸ βλέπω στὸ πρόσωπό σας. Αὐτὸ δὲν τὸ 'χω ὁμολογήσει ποτὲ σὲ κανέναν ἄλλον — μόνο σ' ἐσᾶς.

»Εἶμαι τώρα ἐξήντα τεσσάρων χρονῶν, τότε ἤμουν σαράντα τεσσάρων, ὁλόκληρος ἄντρας δηλαδή, ὑπάλληλος σὲ μιὰ ὀνομαστὴ ἐταιρεία ρουχισμοῦ, ἰδιοκτῆτης ἐνὸς μικροῦ σπιτιοῦ στὸ Ράμερσντορφ, μὲ ὠραῖο κῆπτο. "Ἐνας τέτοιος ἄνθρωπος δὲν πέφτει στὰ γόνατα νὰ παρακαλάει: Καλέ μου Θεέ, δῶσε ἀνάσα στὸ παιδί μου. Θὰ τὸν κοροϊδεύουν κι οἱ τοῖχοι. Ἀλλὰ ἐγὼ ἐκεῖ, δὲν ἔλεγα νὰ σταματήσω τὰ παιδιαρίσματα. "Ἡμουν ἐκατὸ τοῖς ἐκατὸ σίγουρος ὅτι ἡ κόρη μας δὲν εἶχε αὐτοκτονήσει.

»Μετὰ ἦρθε ὁ ἀστυνόμος, ὁ συνάδελφός σας, καὶ μᾶς εἶπε ὅτι ὁ ἱατροδικαστὴς δὲν ἀπέκλειε τελείως τὴν περίπτωσή ἐξωγενῶν αἰτίων.

»Δὲν τὴν ἤξερα αὐτὴ τὴν ἔκφραση, δὲν ἤξερα πὼς ὑπάρχει, ἀλλὰ τὴν κατάλαβα καὶ τὴν πίστεψα ἀμέσως. 'Ἐξωγενῇ αἰτία. Κι ἔβαλα ἐπιτόπου τὶς φωνές στὴ γυναίκα μου, μπροστὰ στὸν καλοντυμένο ἐπιθεωρητὴ, σκούρα γραβάτα, σκούρο σακάκι, ἥρεμο καὶ συγκρατημένο φέρσιμο, τίποτα ἀπ' αὐτὰ δὲν μ' ἐμπόδισε νὰ βάλω τὶς φωνές στὴ γυναίκα μου, ἐπειδὴ τῆς ἄξιζε. 'Ἐπειδὴ εἶχε πιστέψει τὰ λόγια τῆς Σάντρας. 'Ἐπειδὴ δὲν μοῦ εἶχε τηλεφωνήσει αὐτὴ στὸ Σάλτσμπουργκ, ἡ ἀστυνομία μοῦ

είχε τηλεφωνήσει στο ξενοδοχείο. Οί άλλοι όλοι στην ομάδα είχαν ήδη κινητά, έγω όχι ακόμη· αλλά αυτό δέν είναι επιχείρημα· ή γυναίκα μου μπορούσε νά μέ βρεϊ. Δέν ήθελε. Δέν μπορούσε, ισχυρίστηκε αργότερα — αλλά έγω δέν την πίστεψα,

»Έξωγενή αίτια θά πει ότι κάποιος άλλος ήταν εκεί και αυτός είχε τó σκοινί. Αυτός ό άλλος τó πέρασε θηλιά γύρω άπό τó λαιμό τής κόρης μας. Και την κρέμασε άπό τó δέντρο στο πάρκο τής Μπάντ Ντιρκχάιμερ Στράσε. Ή Έγκληματολογική Ύπηρεσία τó απέκλεισε αυτό, παρά τή γνωμάτευση του ιατροδικαστή.

»Ρώτησαν όλους τους μαθητές του σχολείου, έρεύνησαν τά πάντα, πήραν όρκο ότι δέν άφησαν τίποτα πού νά μñν τó ψάξουν. Έτσι δέν είναι; Ούτε μάρτυρες ούτε αποδείξεις βρήκαν.

»Η κόρη μου δέν είχε μελαγχολία στην καρδιά της. Έπεςε θύμα δολοφόνου. Κι αυτόν τόν δολοφόνο πρέπει επιτέλους νά τόν βρεϊτε, κύριε Φράνκ. Σας παρακαλώ, σας ίκετεύω γονατιστός».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ
ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΤΩΝ ΝΕΚΡΩΝ II

ΤΟ ΒΛΕΜΜΑ ΤΟΥ μετακινήθηκε ἀπὸ τὸ μικρό, ἥρεμο, καλοξυρισμένο πρόσωπο τοῦ οἰκοδεσπότη του στὰ δικά του χλομά, τριχωτὰ χέρια, ποὺ γιὰ κάποιους ἄγνωστους λόγους εἶχε ἀκουμπήσει πάνω στὸ τραπέζι. Βρῆκε τὸ θέαμα τὸ ἴδιο στενόχωρο μὲ τὴ σιωπὴ, γιὰ τὴν ὁποία ἐνιωθε ἔνοχος.

«Θέλω νὰ πῶ...» ἄρχισε, κόμπιασε, τράβηξε μὲ μιὰ ἀπτόμη κίνηση τὰ χέρια του ἀπὸ τὸ τραπέζι καὶ τὰ ᾗχωσε στὶς τσέπες τοῦ σακακιοῦ του. Αὐτὸ ὅμως τοῦ φάνηκε τρομερὴ ἀγένεια· γι' αὐτὸ ξανάβγαλε τὰ χέρια του ἀπὸ τὶς τσέπες καὶ ταπεινωμένος ἀπὸ τὴν ἀμηχανία του τ' ἄφησε νὰ κρέμονται στὰ πλευρά του. Ὅταν σήκωσε τὸ κεφάλι, τὸ χαμόγελο εἶχε ἤδη χαθεῖ ἀπὸ τὸ πρόσωπο τοῦ Φράνκ.

Τοῦ Λούντβιχ Βίντερ τοῦ ἦταν ἀδύνατον νὰ καθίσει ἥσυχος. Ἦπιε μιὰ γουλιὰ ἀπὸ τὸν κρύο πιὰ καφέ του καὶ ἄφησε τὸ φλιτζάνι προσέχοντας νὰ μὴ σπρώξει τὸ μπισκότο ἔξω ἀπὸ τὸ πιατάκι του.

«Θὰ σᾶς φέρω ἄλλον καφέ, ζεστό», εἶπε ὁ Φράνκ.

«Μιὰ χαρὰ εἶναι, δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ μπεῖτε στὸν κόπο, σᾶς παρακαλῶ».

«Σᾶς εὐχαριστῶ ποὺ ἤρθατε», εἶπε ὁ Φράνκ.

Αὐτὰ τὰ λόγια μπερδεψαν τελείως τὸν πρῶην πω-

λητή. Και γενικά, όλα όσα είχε πεϊ δὲν τὸν εἶχαν ἀνακουφίσει — ἀντίθετα, τὸν εἶχαν σοκάρει· καὶ ἡ ἐπιμονὴ ποὺ τοῦ ἔδειχνε ὁ ἐπιθεωρητῆς τὸν ξάφνιασε ἀκόμα περισσότερο.

Ὁ Βίντερ ἀναρωτήθηκε τί περίμενε τελικὰ ἀπ' αὐτὴ τὴν ἐπίσκεψή του καὶ γιατί, γιὰ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, εἶχε φερθεῖ μὲ τόση ἐπιπολαιότητα κι εἶχε ἀδειάσει τὰ ἅπλутά του στὰ πόδια ἑνὸς ξένου ἀνθρώπου· καὶ μάλιστα στὸ σπίτι τοῦ ξένου· μέρα ἀργίας, δυὸ μῆνες μόλις μετὰ τὴ συνταξιοδότηση τοῦ ἐπιθεωρητῆ· ὁ ὅποιος δὲν εἶχε πιά κανενὸς εἶδους ἐπαγγελματικὲς ὑποχρεώσεις; Ὁ ἄνθρωπος δὲν ἦταν πιά ἀρμόδιος γιὰ τὰ βάσανα τῶν ἄλλων, πολὺ δὲ περισσότερο γιὰ ἓνα ἔγκλημα παλιό, γιὰ ἓνα φόνο ποὺ εἶχε γίνεи πρὶν ἀπὸ εἴκοσι χρόνια.

Ἐγκλημα, ὅμως, ἦταν, σκέφτηκε ὁ Βίντερ.

Ἀδέξια ψάρεψε ἓνα μπλὲ βαμβάκερὸ μαντίλι ἀπὸ τὴν τσέπη τοῦ παντελονιοῦ του, σκούπισε τὶς γωνιὲς τῶν χειλιῶν του καὶ συνέχισε νὰ τὸ κρατάει, ὥσπου ἀντιλήφθηκε ὅτι ὁ ἐπιθεωρητῆς τὸν κοίταζε. Τότε τὸ ἔχωσε βιαστικὰ κουβάρι στὴν τσέπη τοῦ σακακιοῦ του κι ἄπλωσε τὸ χέρι στὸ φλιτζάνι του. Τὸ χέρι του ἔτρεμε. Πολύ.

«Θυμᾶμαι καλὰ τὴν ὑπόθεση». Ἀκούγοντας καὶ παρατηρώντας συγκεντρωμένος, ἔτοιμος νὰ κρατήσῃ σημαντικές μὲ τὸ πιὸ ἐπαγγελματικὸ κι ἀποστασιοποιημένο ὕφος του, ὁ Φράνκ ἔκανε τὸν ἐπισκέπτη του νὰ ἔχει ἀπόλυτη συναισθήση τῆς παρουσίας του.

«Ναί, ναί, ναί». Ἄν περνοῦσε ἀπὸ τὸ χέρι του, ὁ Βίντερ θὰ σηκωνόταν καὶ θὰ ἔφευγε τρέχοντας. Ἐνιωθε πὼς εἶχε μιλήσῃ τραυλίζοντας, κομπιάζοντας· πὼς εἶχε πεϊ πράγματα ποὺ ἦταν λάθος, ποὺ ἦταν ὑπερφία-

λα καὶ ματαιόδοξα, ποὺ δὲν ἐνδιέφεραν κανέναν. Μέσα του ἀπλώθηκε ὁ φόβος· τὸ βλέμμα τοῦ ἐπιθεωρητῆ τὸν ἔκανε νὰ δειλιάσει· οἱ παλάμες του ἴδρωσαν· ἤθελε νὰ ζητήσῃ συγγνώμη, μὰ δὲν ἤξερε γιὰ ποιοὺ πράγμα.

«Νὰ πιοῦμε ἓνα σνάπς;» εἶπε ὁ Φράνκ.

«ὦ, ναί !» Τὰ τέσσερα γραμματάκια τινάχτηκαν ἀπὸ τὸ στόμα του· πρὶν προσέξῃ ὅτι εἶχε ξεχάσει νὰ πεῖ «παρακαλῶ», ὁ Φράνκ εἶχε ἤδη σηκωθεῖ κι εἶχε πάει στὸ ντουλάπι· ἀπὸ ἓνα κοντόχοντρο μπουκάλι γέμισε δυὸ ποτηράκια, γύρισε στὸ τραπέζι, κάθισε κι ἔσπρωξε τὸ ἓνα πρὸς τὸ μέρος τοῦ ἐπισκέπτη του.

«Εἰς ὑγείαν, κύριε Βίντερ».

Ὁ πωλητὴς δὲν εἶπε λέξη. Εἶχε δυὸ-τρία χρόνια νὰ πιεῖ σνάπς, δὲν εἶχε τύχει, δὲν εἶχε παρουσιαστῇ εὐκαιρία· στὸ σπίτι του εἶχε πάντα μερικὰ μπουκάλια μπίρα, καὶ τὰ Σαββατοκύριακα ἐπέτρεπε στὸν ἑαυτό του ἓνα-δυὸ ποτήρια. Μόλις ἐνιωθε ἔστω κι ἐλάχιστα μεθυσμένος, σταματοῦσε. Στὴν ἀρχὴ ἦταν περήφανος γιὰ τὴν αὐτοπειθαρχία του, τώρα τὴν ἔβρισκε ὑπερβολικὴ καὶ παιδιάστικη.

Δὲν ἦταν ἀλκοολικός, δὲν ἦταν καὶ πότης· εἶχε διασχίσει τὸ σκοτάδι καὶ εἶχε νικήσῃ τὴν ἐξάρτησή του ἀπὸ τὸ οἶνόπνευμα· ἦταν πιά καθαρὸς, σκέφτηκε, καὶ ποιὸν πείραζε ἂν ξάπλωνε πιωμένος στὸν καναπέ του ἢ τριγύριζε στοὺς δρόμους τοῦ Μπέργκ ἅμ Λάιμ;

Τὸ σνάπς εἶχε γεύση βελούδινη. Ὁ Βίντερ ἔγλειψε τὰ χεῖλια του καλὰ, ὥς τις ἄκρες· ἡ θερμὴ τοῦ ἀλκοὸλ τὸν ἠλέκτριζε καὶ τὸν μαλάκωνε ταυτόχρονα. Ἀναστέναζε ἀνακουφισμένος — τὸ βλέμμα τοῦ ἐπιθεωρητῆ ἔπαψε νὰ τὸν φοβίζει.

«Θαυμάσιο», είπε. «Πολύ καλή ιδέα. Τώρα πρέπει να σᾶς πῶ κάτι ακόμη, και, παρακαλῶ, μὴ μοῦ θυμώσετε. Τὸ εἶχα ξεχάσει τ' ὄνομά σας. Ἔσπασα τὸ κεφάλι μου νὰ τὸ θυμηθῶ, ἔψαξα σ' ὅλα τὰ παλιὰ χαρτιά· ἔχω πολλά, ἑκατοντάδες σελίδες μὲ τὰ πορίσματα τῆς ἔρευνας, φωτογραφίες, ἄρθρα, ἓνα ἡμερολόγιο τῆς γυναίκας μου. Ἀλλὰ τὸ ὄνομά σας δὲν ἦταν πουθενά».

Ὁ Φράνκ ἔριξε μιὰ σύντομη ματιὰ στὸ μπλοκάκι του, ὕστερα στράφηκε ξανὰ στὸν ἐπισκέπτη του· τὸ πρόσωπο τοῦ Βίντερ εἶχε πάρει μιὰ ρόδινη λάμψη, τὸ χέρι του δὲν ἔτρεμε πιά.

«Καὶ τότε ἔπαιζαν μιὰ ταινία στὴν τηλεόραση». Ἡ φωνὴ τοῦ Βίντερ ἀκουγόταν θαρρετή. «Γιὰ τὴν Ἄννα Φράνκ, τὴ μικρὴ Ἑβραία στὸ Ἀμστερνταμ. Αὐτὸ ἔκανε κλικ μέσα στὸ κεφάλι μου — τὸ θυμήθηκα ἀμέσως ὅτι ἔτσι σᾶς ἔλεγαν. Πῆρα τὶς πληροφορίες κι ἦταν πανεύκολο. Δὲν ξέρω γιατί δὲν τὸ ἔβρισκα πουθενὰ τ' ὄνομά σας».

«Τώρα πάντως εἶστε ἐδῶ· καὶ πίνουμε σνάπς».

«Ναί, πράγματι».

«Ἔχουν περάσει εἴκοσι ἓνα χρόνια ἀπὸ τὸ θάνατο τῆς κόρης σας», εἶπε ὁ Φράνκ. «Ἡ Ντόρις, ἡ γυναίκα σας...»

«Πῶς τὸ ξέρετε μὲ τόση ἀκρίβεια;»

«Ὅριστε;»

«Ὅτι ἔχουν περάσει εἴκοσι ἓνα χρόνια...»

«Τὸ εἶπατε ἐσεῖς πρὶν ἀπὸ λίγο».

«Ἄ, σωστά. Μὲ συγχωρεῖτε».

«Καὶ ἡ Ντόρις, ἡ γυναίκα σας, πέθανε ἓνα χρόνο ἀργότερα».

«Δὲν πέθανε, αὐτοκτόνησε. Κρεμάστηκε, ὅπως εἶχε κρεμαστεῖ καὶ ἡ κόρη μας. Ἀπὸ τὸ χέρι κάποιου δολοφόνου».

«Ἐχετε μήπως νέα στοιχεῖα, ποὺ δείχνουν ὅτι ἦταν φόνος, κύριε Βίντερ;»

«Τὸ θεωρῶ βέβαιο. Τελεία καὶ παύλα».

«Ποιό πράγμα θεωρεῖτε βέβαιο;»

«Ὅτι ἦταν φόνος».

«Ποιὸς σκότωσε τὴν κόρη σας; Ποιὸν ὑποψιάξεστε;»

«Δὲν ἔχω ὑποψίες. Τὴ βεβαιότητα μόνο. Θὰ μὲ κεράσετε ἄλλο ἓνα σνάψ; Ἀλλὰ μόνο ἂν πιεῖτε κι ἐσεῖς».

«Φυσικά». Ὁ Φράνκ γέμισε τὰ ποτήρια, ἔβαλε τὸ φελλὸ στὸ μπουκάλι, σήκωσε τὸ ποτήρι του κι ἔμεινε ἀκίνητος μὲ τὸ χέρι μετέωρο. Σαστισμένος κοίταξε τὸ μπλὸκ μὲ τὰ ὀρνιθοσκαλίσματά του καὶ γιὰ μιὰ στιγμή τοῦ ἦταν ἀδύνατον νὰ θυμηθεῖ πότε τὰ εἶχε γράψει. Ἦπιε τὸ σνάψ του καὶ κοίταξε τὸν χῆρο, ποὺ ἔγλειψε ξανὰ τὰ χεῖλια του καὶ ἀκούμπησε μὲ μεγάλη προσοχή, ἡ ἀδεξιότητα, τὸ ποτηράκι στὸ τραπέζι, ἀκριβῶς στὴ μέση, μπροστά του.

Ὁ Φράνκ περίμενε μέχρι νὰ ξαναβρεῖ ὁ Βίντερ τὸ κουράγιο νὰ τὸν κοιτάξει στὰ μάτια. «Τί λόγο θὰ εἶχε κάποιος νὰ σκοτώσει τὴν κόρη σας;»

«Δὲν ξέρω. Ἀπὸ βλακεία, ἴσως;»

«Οἱ συνάδελφοι τότε δὲν μπόρεσαν νὰ βροῦν κανένα κίνητρο. Ἐνῶ βρῆκαν κάποιες ἐνδείξεις ὅτι ἡ κόρη σας σκεφτόταν νὰ βάλει τέλος στὴ ζωὴ της».

«Τὰ ἔχω αὐτὰ ὅλα στὰ χαρτιά μου. Ἀλλὰ δὲν εἶναι ἀλήθεια». Ὁ Λούντβιχ Βίντερ ἄντεξε γιὰ λίγο τὴ σιωπὴ προφανῶς ὁ ἐπιθεωρητὴς δὲν ἤθελε νὰ συμφωνήσει μαζί

του· τέλος έβγαλε τὸ μαντίλι του, σκούπισε τὰ χεῖλια του, τὸ ξανάβαλε στὴν τσέπη του. «Γιατί, κύριε ἐπιθεωρητά; Ξέρετε πόσων χρονῶν ἦταν ἡ Ἑστερ; Ξέρετε;»

«Δεκαεφτά».

«Ναί, πράγματι, δεκαεφτά χρονῶν ἦταν. Ἕνα χαρούμενο κορίτσι, μὲ εὐτυχισμένη οἰκογένεια, μὲ καλοὺς βαθμοὺς στὸ σχολεῖο. Ἕνα τέτοιο κορίτσι δὲν φεύγει ἀπὸ τὸ σπίτι του νὰ πάει στὸ πάρκο νὰ κρεμαστεῖ. Εἶναι παράλογο· οἱ ἀστυνομικοὶ μᾶς ἄφησαν μόνους μὲ τὶς ἀμφιβολίες μας — καὶ μὲ τὴν ἀλήθεια ἐπίσης». Ὁ Βίντερ ἔσκυψε τὸ κεφάλι, λὲς καὶ κάποια ἐσωτερικὴ βαρύτητα τὸν ἔσπρωχνε νὰ σκύψει. Τὰ χέρια του κρεμάστηκαν στὰ πλευρά του, ἡ ἀνάσα του βάρυνε.

«Θέλετε ἓνα ποτήρι νερό;» ρώτησε ὁ Φράνκ.

Ὁ Βίντερ ἔγνεψε ἀρνητικὰ, κουρασμένος.

Ὁ Φράνκ σκέφτηκε ὅτι ἴσως ἔπρεπε νὰ κάνει ἓνα διάλειμμα, ν' ἀνοίξει τὴν μπαλκονόπορτα, νὰ ἐτοιμάσει φρέσκο καφὲ καὶ νὰ κουβεντιάσει γιὰ λίγο μὲ τὸν ἐπισκέπτη του γι' ἄλλα πράγματα. Ἡ πείρα τὸν εἶχε διδάξει νὰ ἐκμεταλλεύεται τὴν ὑπερδιέγερση καὶ τὴν ταραχὴ ἐνὸς μάρτυρα, νὰ μὴν τὸν ἀφήνει νὰ ἡρεμήσει, ἀντίθετα νὰ τὸν σπρώχνει σὲ μιὰ δήλωση ἀποκαλυπτικὴ καὶ ἀμετάκλητη, ἔστω κι ἂν ὑπῆρχε κίνδυνος ὁ μάρτυρας αὐτὸς ἀργότερα ν' ἀνακαλέσει τὴν κατάθεσή του.

Ὁ Φράνκ ἔπιασε πάλι τὸν ἑαυτό του νὰ σκέφτεται σὰν ἀνακριτής, ποὺ ἔχει στὸ μυαλό του μία μόνο κατεύθυνση στὶς ἐρωτήσεις ποὺ κάνει: ἀπαντήσεις χρήσιμες γιὰ τὴν ὁλοκλήρωση τῆς ἔρευνας. Ἀλλὰ ὁ ἄντρας ποὺ καθόταν ἀντίκρυ του, σκυφτὸς ἀπὸ τὸ μολυβένιο κενὸ τῆς ζωῆς του, δὲν ἦταν μάρτυρας· ἦταν συγγενής, αὐτὸς ποὺ

είχε απομείνει ζωντανός, ό πατέρας μιᾶς κόρης, ό σύζυγος μιᾶς γυναίκας πού είχαν κρεμαστεῖ καί οἱ δύο ἀφόνοντας πίσω τους ἕναν ἄντρα ό ποῖος ἔκτοτε περιπλανιόταν στό λαβύρινθο τῶν ἀναπάντητων ἐρωτημάτων του.

Στά μάτια αὐτοῦ τοῦ ἄντρα, σκέφτηκε ό Φράνκ, φώλιαζε τό μαῦρο πουλί τῆς μοναξιᾶς — τό ἤξερε καλᾶ ό Φράνκ αὐτό τό πουλί, ἀπό τίς ἀναρίθμητες συναντήσεις του μέ ἀνθρώπους πού ἡ μοίρα εἶχε ψυχικά παραμορφώσει.

«Μιλῆστε μου γιά τήν κόρη σας», εἶπε.

«Σᾶς μίλησα». Ὁ Βίντερ σήκωσε τό κεφάλι σαστισμένος. «Προσπάθησα. Ἦταν ὁμορφη, μέ σκοῦρα μακριά μαλλιά, καλόκαρδη καί στοργική, σέ ὅλους ἄρεσε, ὅλοι ἤθελαν νά βρίσκονται κοντά της. Ξέρω πῶς ὅ,τι γράφει μέσα ό φάκελος εἶναι ψέματα. Δέν ἔβαλε μόνη της τέλος στή ζωή της. Ποτέ καί μέ τίποτα».

«Μετά ἀπό ὅλα αὐτά τὰ χρόνια», εἶπε ό Φράνκ μιλώντας ἀργά καί μ' ἕναν τόνο πού δέν σήκωνε ἀντίρρηση, «κάνατε τόν κόπο καί βρήκατε τό ὄνομά μου, πού τό εἶχατε ξεχάσει· μέ πήρατε τηλέφωνο, παρόλο πού μέ τό ζόρι βρήκατε τό κουράγιο· μοῦ ζητήσατε νά μιλήσουμε· ξεπεράσατε τοὺς δισταγμοὺς καί τή συστολή σας καί ἤρθατε σπíti μου. Καί μοῦ ζητᾶτε νά ψάξω τόν δολοφόνο τῆς κόρης σας, ἂν καί ό θάνατος τῆς Ἔστερ καταγράφηκε ὡς αὐτοκτονία, μέ τίς σχετικὲς ἀποδείξεις συγκεντρωμένες στό φάκελο τῆς ὑπόθεσης.

»Μή μέ διακόπτετε, σᾶς παρακαλῶ, κύριε Βίντερ. Ἰσχυρίζεστε ὅτι δέν ὑποψιαστήκατε ποτέ κανέναν καί ὅτι ἡ κόρη σας ἦταν ἕνα εὐτυχισμένο κορίτσι, χωρὶς με-

λαγχολία, ένα χαρούμενο παιδί χωρίς σκοτεινές σκέψεις. Δεν σᾶς πιστεύω.

»Όπως ξέρετε, δεν είχα ασχοληθεῖ τότε μὲ τὴν ὑπόθεση. Ἀλλὰ συνάντησα τὴ γυναίκα σας, τότε ποὺ ἐσεῖς ἦσασταν στὸ Σάλτσμπουργκ, ξέρω τὰ καθέκαστα. Στὴν περίπτωση τοῦ θανάτου τῆς κόρης σας δὲν ξέρουμε ἂν ὑπῆρξαν ἐξωγενῆ αἰτία. Οὔτε ἐσεῖς τὸ ξέρετε, κύριε Βίντερ. Ἡ ὑπόψία τοῦ ἱατροδικαστῆ βασίστηκε, ἂν θυμᾶμαι καλά, σὲ ἴχνη ποὺ βρῆκε στὸ σκοινί, καθὼς καὶ σὲ κάποιες ἀμφιβολίες σχετικὰ μὲ τὸ πῶς σκαρφάλωσε ἡ κόρη σας στὸ δέντρο, πρὶν κρεμαστεῖ. Ἀπ' ὅσο ξέρω, οἱ ἀμφιβολίες αὐτὲς ξεπεράστηκαν. Κι ὅπως εἶπατε ὁ ἴδιος, οἱ ἀστυνομικοὶ δὲν μπόρεσαν νὰ βροῦν τὸ παραμικρὸ ἶχνος, τὴν παραμικρὴ ἔνδειξη ὅτι ὑπῆρχε ἄλλος δράστης, δολοφόνος ἢ συνεργός.

»Ἀπὸ τὴν ἄλλη, κάποιοι μαθητὲς κατέθεσαν ὅτι ἡ Ἔστερ ἦταν διαφορετικὴ τὸν τελευταῖο καιρὸ, ὅτι εἶχε ἀλλάξει στάση ἀπέναντι στὸ θάνατο, ἔδειχνε στενοχωρημένη, κλεισμένη στὸν ἑαυτὸ της, δὲν θυμᾶμαι ἀκριβῶς τὰ πάντα. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, δὲν ἦταν πιὰ ξένοιαστη, ἀλλὰ ἀμίλητη καὶ μελαγχολική.

»Υπῆρχαν τέλος προβλήματα καὶ μέσα στὴν οἰκογένειά σας, ποὺ οἱ συνάδελφοι δὲν μπόρεσαν νὰ τεκμηριώσουν, ἀφοῦ οὔτε ἐσεῖς οὔτε ἡ γυναίκα σας δεχτήκατε νὰ μιλήσετε γι' αὐτά. Πεῖτε μου ἂν κάνω λάθος. Πεῖτε μου τὴ δική σας ἀποψη.

»Καὶ κυρίως πεῖτε μου ποιὸν ὑποψιάζεστε. Ποιὸς κατὰ τὴ γνώμη σας δολοφόνησε τὴν κόρη σας κι ἔκανε τὸ φόνο νὰ μοιάζει μὲ αὐτοκτονία. Ποιὸς θὰ μπορούσε νὰ κάνει αὐτὸ τὸ πράγμα;»

«Ὁ Γιόρνταν ἦταν, ποιός ἄλλος», φώναξε ὁ Βίντερ μὲ φωνὴ πού ἔτρεμε.

Οἱ δυὸ ἄντρες κάπνιζαν ὀρθιοὶ στὸ μπαλκόνι. Οὔτε ὁ Γιάκομπ Φράνκ, ὁ τέως ἀστυνομικὸς ἐπιθεωρητής, οὔτε ὁ Λούντβιχ Βίντερ, ὁ τέως πωλητής, ἔβρισκαν εὐχαρίστηση στὸ κάπνισμα. Μὰ ὅταν ὁ οἰκοδεσπότης ρώτησε τὸν ἐπισκέπτη του ἂν ἤθελε ἓνα τσιγάρο, νὰ χαλαρώσει κάπως, ἐκεῖνος ἀπάντησε χωρὶς περιστροφές: «Ναί, παρακαλῶ».

Ὁ Φράνκ ἔβγαλε τὸ πακέτο ἀπὸ τὸ συρτάρι, ὅπου τὸ εἶχε γιὰ νὰ ξεγελάει τὸν ἑαυτοῦ μετὰ ἀπὸ ἀρκετά, ἂν καὶ τελικὰ ἀκίνδυνα προβλήματα μὲ τοὺς πνεύμονες καὶ τὸ στομάχι του, εἶχε κόψει πρὶν ἀπὸ δεκαπέντε χρόνια τὸ κάπνισμα, πράγμα πού τὸν στρεσάρισε πολὺ περισσότερο ἀπὸ ὅλες τὶς ἐπισκέψεις του στοὺς γιαιτροὺς. Ἀγόρασε ἀθλητικὰ παπούτσια γιὰ τρέξιμο. Ἀρχισε νὰ χρησιμοποιοῖ τὶς σκάλες καὶ ὄχι τὸ ἀσανσέρ. Ἐκανε πολλὰς ἀπόπειρες μὲ διάφορες σαλάτες καὶ ἄλλες ἀπὸ τὶς θεωρούμενες ὑγιεινὲς τροφές. Ἐκοψε τὸν καφέ μὲ ζάχαρη καὶ ξεκίνησε τὸ τσάι χωρὶς ζάχαρη· βάλθηκε νὰ πίνει λίτρα νερό· κι ἀδυνατίσε ἕξι κιλά, πράγμα πού γιὰ τὸν ἴδιο —σὲ ἀντίθεση μὲ τὸν γιαιτρό του— δὲν εἶχε κανένα ἀπολύτως νόημα. Πρὶν περάσει ἓνας χρόνος ξανάρχισε, μὲ μέτρο καὶ χωρὶς πάθος, τὸν καφέ καὶ τὸ τσιγάρο, σταμάτησε τὸ τρέξιμο καὶ συνέχισε περπατώντας τὶς βόλτες στὴ γειτονιά του, περιόρισε τὴ λήψη βιταμινῶν στὶς μπανάνες καὶ δὲν ξανάβαλε μαρούλι στὸ στόμα του. Ἐκτοτε ἔνιωθε μιὰ χαρά, καλύτερα παρὰ ποτέ· πρῶτον, ἐπειδὴ δὲν ἔπινε πιὰ οἶνοπνευματώδη· καὶ δεύτερον, ἐπειδὴ συχνὰ περνοῦσαν μέρες ὁλόκληρες χωρὶς νὰ καπνίσει.

Στὰ νιάτα του ὁ Βίντερ κάπνιζε τσιγάρα πού τὰ ἔστριβε μόνος του καὶ δὲν χρησιμοποιοῦσε ποτὲ ἀναπτῆρα, σπέρτα μόνο: συνήθως τὰ κοντά, πού στὴν ἀρχὴ τοῦ ἔκαιγαν σχεδὸν τὰ δάχτυλα, πράγμα πού κατὰ τὴ γνώμη του ἔκανε ἀκόμα πιὸ τέλειο τὸ τελετουργικὸ τοῦ καπνίσματος. Ὅταν ἡ γυναίκα του ἔμεινε ἔγκυος καὶ τὸν παρακάλεσε νὰ τὸ κόψει, ἐκεῖνος συνέχισε νὰ καπνίζει κρυφά, ἀκόμα καὶ μετὰ τὴ γέννηση τῆς Ἑστερ, ἀλλὰ ὄχι μπροστὰ της. Μετὰ τὸ θάνατο τῆς Ἑστερ τὸ εἶχε κόψει γιὰ ἓνα διάστημα, ὥσπου ὁ θάνατος τῆς γυναίκας του γκρέμισε ὅλη τὴν αὐτοπειθαρχία του. Τὸ ποτὸ καὶ τὸ τσιγάρο ἔγιναν ἓνα· ἡ σιχασιὰ γιὰ τὸν ἑαυτὸ του καὶ ἡ δυσωδία τοῦ μπάρ κόλλησαν πάνω του σὰν δεῦτερο ροῦχο· πέρασε καιρὸς ὥσπου ν' ἀντιληφθεῖ ὅτι οἱ φίλοι του τὸν εἶχαν σταδιακὰ ἐγκαταλείψει. Καὶ μιὰ νύχτα πού τὸ σκοτάδι της ἔμοιαζε φῶς σὲ σύγκριση μὲ τὸ μαῦρο τίποτα μέσα στὸ κεφάλι του, ὁ μπάρμαν τοῦ Στίμπερλ, τοῦ μπάρ ὅπου σύχναζε, τοῦ ἔδειξε μιὰ ἀγγελία: μιὰ κάβα ζητοῦσε ὁδηγό. Ὁ Βίντερ δὲν εἶχε καταλάβει πῶς καὶ γιατί ἦταν ὁ Μίχα, ὁ μπάρμαν, αὐτὸς πού τοῦ ἔδειξε τὴν ἀγγελία — κι ἀκόμη δὲν τὸ εἶχε καταλάβει.

Ὁ Βίντερ δὲν ἦταν ὁ μόνος τακτικὸς θαμώνας τοῦ Στίμπερλ πού εἶχε χάσει τὴ δουλειά του, ὁ μόνος γιὰ τὸν ὁποῖον ὁ κόσμος γύρω του συνέχιζε νὰ ὑπάρχει ὡς ἀντικείμενο μίσους ἀποκλειστικά. Λίγες ἐβδομάδες ἀργότερα ἦταν ὑπάλληλος τῆς κάβας Γκίμπλ, στὴ Σβάνζεε Στράσε. Γιὰ ἓναν ὁλόκληρο χρόνον δὲν ἔβαλε γουλιὰ οἰνόπνευμα στὸ στόμα του. Κάπνιζε ἓνα τσιγάρο κάθε Σαββατοκύριακο. Τόσα χρόνια πέρασαν, ὅμως αὐτὸ δὲν εἶχε ἀλλάξει.

Ἐξαιτίας τοῦ σνάπς καὶ τοῦ δροσεροῦ ἀέρα στὸ μπαλκόνι ζαλίστηκε λίγο, ἀλλὰ ρούφηξε τὴ νικοτίνη ὅσο πιὸ βαθιὰ μπορούσε στὰ πνευμόνια του.

«Εἴστε ἐντάξει;» ρώτησε ὁ Φράνκ.

«Μιὰ χαρά. Ὡραῖα εἶναι ἐδῶ. Στὴν ἀρχὴ σκέφτηκα ὅτι ἢ Ἰντουστρί Στράσε θὰ ἔχε πολλὴ κίνηση, ὅτι θὰ ἔτανε μακριὰ ἀπὸ τὸ κέντρο. Ἀλλὰ ὄχι, εἶναι στὴν καρδιά τοῦ Ἀουμπινγκ. Δὲν ἔχω ξανάρθει ἐδῶ».

«Αὐτὸ εἶναι τὸ σπίτι ποὺ εἴχαμε μὲ τὴ γυναίκα μου».

«Τί συνέβη μὲ τὴ γυναίκα σας;»

«Χωρίσαμε».

Γιὰ λίγα δευτερόλεπτα ὁ Βίντερ δὲν ἦταν κομμάτι τοῦ παρόντος. Ὁ δροσερὸς ἀέρας καὶ ὁ ἀψὺς καπνὸς τοῦ τσιγάρου ἔδιωξαν τὸ σμάρι τῶν σκέψεων ἀπὸ τὸ μυαλό του. Ἐλειωσε τὴ γόππα στὸ τασάκι ποὺ ὁ Φράνκ εἶχε ἀκουμπήσει σὲ μιὰν ἄδεια γλάστρα. «Δὲν ξαναπαντρευτήκατε;»

«Ὁχι. Οὔτε ἐσεῖς».

«Σωστά. Νὰ σᾶς ὁμολογήσω κάτι; Ἐπὶ χρόνια, οὔτε κὰν μοῦ πέρασε ἀπὸ τὸ μυαλὸ ὅτι θὰ μπορούσα νὰ ξαναπαντρευτῶ. Λὲς καὶ τὸ εἶχα ξεχάσει, λὲς κι εἶχα ξεχάσει τὴν ὑπαρξὴ αὐτῆς τῆς δυνατότητας. Ἐχετε ἀποκτήσει νέα σύντροφο;»

«Ὁχι».

«Οὔτε ἐγώ. Εἴχατε κάποια τὰ τελευταῖα χρόνια;»

«Ὁχι».

«Οὔτε ἐγώ. Παράξενο. Καλὰ καλὰ δὲν γνωρίζομαστε κι ἔχουμε κοινὰ τέτοια σημαντικὰ πράγματα».

«Ἴσως δὲν ἦταν καὶ τόσο σημαντικὰ γιὰ μᾶς αὐτὰ τὰ πράγματα».

«Δὲν ξέρω, κύριε... Φράνκ. Συγχωρέστε με, παρακαλῶ... Ξέρω πῶς λέγεστε· μόνο πού εἶμαι λιγάκι μπερδεμένος μὲ ὅλ' αὐτά· καὶ πού ζεῖτε μόνος ἐδῶ σ' αὐτὸ τὸ μεγάλο διαμέρισμα, ὅπως κι ἐγὼ στὴν τρύπα μου, στὴν Ἑλινγκερ Βέγκ. Μπορεῖ κανεὶς νὰ πάθει ἐξάρτησὴ ἀπὸ τὴ μοναξιά, αὐτὸ τό 'χω καταλάβει· στὴν ἀρχὴ τὴν ἔχεις ἀνάγκη γιὰ νὰ ἐπιβιώσεις, γιὰ νὰ λυτρωθεῖς ἀπ' ὅσα ἔγιναν· καὶ χαίρεσαι κάθε πρῶλ πού ἀκόμῃ ὑπάρχεις. Ἔτσι δὲν εἶναι; Τί λέτε, κύριε Φράνκ;»

«Ἄν χαίρομαι πού ἀκόμῃ ὑπάρχω;»

«Ναί, μπορεῖ νὰ εἶναι μιὰ διαπίστωση. Ξεπερνάει κανεὶς τὸ πένθος καὶ βρίσκει ξανὰ πῶς ἡ ζωὴ μπορεῖ νὰ εἶναι εὐχάριστη, πῶς εἶναι κάτι πού μπορεῖ νὰ γίνῃ, κάτι πού μπορεῖ νὰ τὸ καταφέρει. Ἡ μήπως εἶναι ἀμαρτία ἂν σκέφτεσαι ἔτσι; Ἀμαρτία ἔναντι τῆς Μοίρας; Ἡ γυναίκα μου πέθανε, ἡ κόρη μου δολοφονήθηκε κι ἔνα πρῶλ ξυπνάω καὶ συνειδητοποιῶ: ἐγὼ ζῶ, ἔχω ἀκόμῃ ζωὴ μέσα μου. Ἐπιτρέπεται νὰ σκέφτεται κανεὶς ἔτσι;»

«Δὲν γίνεται ἀλλιῶς· ἂν δὲν σκέφτεστε ἔτσι, δὲν θ' ἀντέξετε». Ὁ Φράνκ ἀνατρίχιασε — κι ἀναρωτήθηκε ἂν ἡ αἰτία ἦταν μόνο ἡ ψύχρα.

«Μήπως ὅμως δὲν πρέπει ν' ἀντέξω; Γιατί βρίσκομαι ἀκόμῃ ἐδῶ, χωρὶς τ' ἀγαπημένα μου πρόσωπα; Γιατί ἔπρεπε νὰ πεθάνει ἡ κόρη μου; Γιατί τὴν ἀκολούθησε κι ἡ γυναίκα μου; Ποιὸς ὀρίζει αὐτὰ τὰ πράγματα; Τί... Ἡ μήπως...;»

«Πᾶμε μέσα;»

«Ναί, μισὸ λεπτό». Κάτω ἀπὸ τὸ σακάκι του ὁ Βίντερ φοροῦσε πουλόβερ μὲ ψηλὸ γυριστὸ γιακά· δὲν ἔνιωθε τὸν παγωμένο ἀέρα, τοῦ φαινόταν σὰν ἀναπάντεχη

ἀνάσα, καλοδεχούμενη, λές καί ζωντάνευε τὰ βαλσαμωμένα λόγια του. «Δὲν ἤθελα νὰ πῶ αὐτὸ ὅμως. Ἡ μοναξιά εἶναι σὰν τὸ οἰνόπνευμα, κάνει καλὸ, δὲν τὴ χορταίνουμε· μεθᾶμε ὅλη τὴν ὥρα καὶ νομίζουμε ὅτι εἶναι πολὺ φυσιολογικὸ αὐτὸ ποὺ κάνουμε. Μὴ μοῦ πεῖτε ὅτι θεωρεῖτε ἀφύσικη τὴ μοναξιά σας».

«Ὁχι βέβαια».

«Ὁχι βέβαια. Βλέπετε; Συμφωνεῖτε κι ἐσεῖς. Εἶναι κάτι ποὺ τὸ ζοῦμε — καὶ μᾶς ἀρέσει. Νομίζουμε πὼς εἶναι ἡ ζωὴ, ἀλλὰ δὲν εἶναι παρὰ τὸ ὑπόγειο τῆς ζωῆς. Ἐπειδὴ εἴμαστε κάτω κάτω καὶ γύρω μας δὲν ὑπάρχει ψυχὴ. Ἔτσι δὲν εἶναι; Ἔτσι εἶναι, τὸ βλέπω στὸ πρόσωπό σας· ὅσο γιὰ μένα, ἐγὼ δὲν ξαναβγῆκα ποτέ. Οὐτε ἀπὸ τὸ ὑπόγειο, οὔτε ἀπὸ τὸ οἰνόπνευμα, οὔτε ἀπὸ τὴ μοναξιά. Ἐσεῖς κατοικεῖτε ἐδῶ, στὴν ἄκρη τῆς πόλης, σχεδὸν ἔξω ἀπὸ τὴν πόλιν· τὸ ἴδιο κι ἐγώ. Σ' ἓνα δωμάτιο; Σὲ τρία; Σὲ τέσσερα; Δὲν ἔχει σημασία. Στὴν πραγματικότητα κατοικοῦμε στὴ μοναξιά, κι αὐτὸ δὲν εἶναι καλὸ, δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι καλὸ. Μᾶς κάνει γέρους καὶ γκρινιαῖρες. Κάθε μέρα ἀναρωτιόμαστε γιατί εἴμαστε ἀκόμη ἐδῶ, ἐνῶ οἱ ἄλλοι ὄχι. Κάθε μέρα τοῦ χρόνου. Τὸ ἴδιο κι ἐσεῖς, ἔτσι;»

«Ὁχι».

«Τότε λέτε ψέματα στὸν ἑαυτό σας. Ὁ, συγχωρέστε με, αὐτὸ μοῦ ξέφυγε. Δὲν ἤθελα νὰ σᾶς προσβάλω. Δὲν ξέρω τί μ' ἐπίασε καὶ μιλάω συνέχεια, δὲν μοῦ 'χει ξανασυμβεῖ, ποτέ».

«Μιλήστε, γι' αὐτὸ ἤρθατε», εἶπε ὁ Φράνκ.

Σκουπίζοντας μὲ τὸ μπλὲ μαντίλι τὰ χεῖλια του ὁ Βίντερ ἔγνεψε συμφωνώντας καὶ γιὰ μιὰ στιγμὴ φάνη-

κε, ὅπως πρὶν μέσα στὸ σαλόνι, σὰν ξαλαφρωμένος ἀπὸ τὸ βάρος του. «Κι ἐσεῖς μ' ἀκοῦτε, σᾶς κλέβω τὸ χρόνο, τὸ ξέρω. Ἀλλὰ ἔπρεπε νὰ ἔρθω, πιστέψτε με».

Ὁ Φράνκ δὲν ἄντεξε ἄλλο τῇ θεᾷ τῶν ἀνατριχιασμένων του μπράτσων — μετὰ τὸ δεύτερο σνάψς εἶχε ἀνασκουμπώσει τὰ μανίκια τοῦ πουκαμίσου του. Προσπερνώντας τὸν Βίντερ προχώρησε πρὸς τὴν μπαλκονόπορτα. «Τὸ ξέρω. Ἀλλὰ τώρα θέλω νὰ ξαναμπῶ στὴ ζέστη».

«Θὰ σᾶς πείραζε νὰ μείνω ἐγὼ στὸ μπαλκόνι; Καὶ νὰ σᾶς μιλάω ἀπὸ δῶ;»

Ὁ Βίντερ ἔκανε τὴν ἐρώτηση μὲ τόσο σοβαρὸ καὶ ἀποφασισμένο ὕφος, ποὺ ὁ Φράνκ — ἤδη μέσα στὸ δωμάτιο — γύρισε καὶ τὸν κοίταξε.

«Τρία λεπτά», εἶπε. Καὶ σταύρωσε τὰ χέρια του πίσω ἀπὸ τὴν πλάτη του· γιατί ντράπηκε νὰ κατεβάσει τὰ μανίκια του.

Ὁ πωλητὴς ξανάβαλε τὸ μαντίλι στὴν τσέπη του καὶ ἔκανε ἓνα βῆμα πρὸς τὴν μπαλκονόπορτα. Ἡ κατάσταση, προφανῶς, δὲν τοῦ φαινόταν καθόλου παράξενη. «Πέστε μου, πῶς μπόρεσα κι οὔτε μοῦ πέρασε ἀπὸ τὸ μυαλὸ νὰ ξεκινήσω ἄλλη σχέση; Τρία, τέσσερα χρόνια οὔτε ποὺ τὸ σκέφτηκα. Ξεπέρασα τὸ ποτό, βρῆκα τὴ δουλειὰ στὴν κάβα. Σηκωνόμουνά κάθε μέρα στὶς ἑξι, γύριζα σπῆτι μου στὶς ἑξι τὸ ἀπόγευμα, ἔτσι γίνεται ἀκόμη. Θὰ δουλέψω λίγα χρόνια ἀκόμη, ὅσο ἀντέχουν τὰ μάτια μου καὶ τὰ νεῦρα μου στὴν κυκλοφορία τῶν δρόμων. Ἀλλὰ ἓνα πρῶι ξύπνησα καὶ εἶπα μέσα μου: εἶμαι μόνος, δὲν ἔχω κανέναν· ἐντάξει, μιὰ χούφτα φίλους ποὺ κατὰλαβαν ὅτι πιά δὲν εἶμαι μέθυσος καὶ ξανάρχισαν νὰ μὲ κάνουν παρέα. Ἀλλὰ ἐκτὸς ἀπ' αὐτούς;

Κανένας. Κι οί ανάγκες μου επίσης ἦταν παρελθόν. Οἱ σωματικές ανάγκες, καταλαβαίνετε. Καὶ δὲν μοῦ λείπουν. Νομίζετε πῶς εἶναι δυνατόν αὐτό;»

«Εἶναι πάντως ἀσυνήθιστο», εἶπε ὁ Φράνκ.

«Ἄ, ναί. Πολὺ ἀσυνήθιστο. Δὲν θὰ σᾶς ρωτήσω πῶς τὰ βγάζετε ἐσεῖς πέρα μὲ τὶς σωματικές σας ἀνάγκες, εἶναι δικό σας ζήτημα, προσωπικό. Προσπάθησα νὰ σχετιστῶ μὲ μιὰ γυναίκα. Ὅταν συνειδητοποίησα τὴν ἐξάρτησή μου ἀπὸ τὴ μοναξιά. Δὲν ἤθελα νὰ βρεθῶ ξανά ἐξαρτημένος. Ἀλλὰ ἤμουν ἤδη. Δὲν εἶμαι δὲ κανένα σκιάχτρο, σκέφτηκα. Κάποια γυναίκα θὰ μὲ λυπηθεῖ.

»Πράγματι. Ἔτσι ἔγινε. Μείναμε μαζὶ τρεῖς μῆνες. Καὶ τὴν ἄφησα». Μετὰ ἀπὸ μιὰ σύντομη σιωπὴ, συνέχισε: «Θὰ σᾶς πῶ καὶ γιὰ ποιοῦ λόγο δὲν γινόταν νὰ χωρήσουμε. Ἐνα πρωὶ ξύπνησα κλαίγοντας. Ἄνοιξα τὰ μάτια μου καὶ τὰ δάκρυα κυλοῦσαν στὰ μάγουλά μου. Κι αὐτὸ δὲν ἦταν καλὸ. Ἡ γυναίκα ἦταν δίπλα μου, μοῦ ἄρεσε, εἶχε γλυκὸ κορμὶ καὶ μὲ ἤθελε κι ἐνιωθε ἀγάπη καὶ στοργὴ γιὰ μένα· εἶχαμε στιγμὲς ἡφαιστειώδεις, πιστέψτε με· ἀλλὰ τὸ κοριτσάκι μου μέσα μου ἔκλαιγε. Ἦταν τόσο ὀδυνηρό, ποὺ ἀναγκάστηκα νὰ πῶ στὴ γυναίκα νὰ φύγει, τὴν παρακάλεσα νὰ φύγει καὶ νὰ μὴν ξανάρθει. Τὸ ἔκανε. Ἀπὸ τὴ μοναξιά δὲν ὑπάρχει γυρισμός. Ἄν δὲν προσέξετε, θὰ σᾶς πνίξει — ὅπως τὸ οἰνόπνευμα».

Μέσα στὴ νύχτα, στὸ ζεστὸ φῶς τῆς λάμπας τοῦ γραφείου, ὁ Φράνκ ἔπαψε ν' ἀπορεῖ ποὺ λίγες ὥρες πρὶν εἶχε ξαναβγεῖ στὸ μπαλκόνι, εἶχε πιάσει ἀπὸ τοὺς ὤμους τὸν πωλητὴ καὶ τὸν εἶχε κρατήσῃ ἀγκαλιὰ γιὰ λίγα λεπτά, στὴν τρομερὴ ἀτμόσφαιρα τῆς Μέρας τῶν Ἀγίων Πάντων.